

relații financiar ~ valutare și comerciale internaționale

drept și uzanțe internaționale

CAMBIA ȘI BILETUL LA ORDIN — DREPT — CONCEPT — ELEMENTE (I)

În cadrul mecanismului complex de plăți comerciale internaționale cambia și biletul la ordin dețin un loc de frunte; pe bună dreptate se subliniază în literatura de specialitate ar fi de neconceput comerțul internațional contemporan fără aceste importante instrumente de credit și de plată care, datorită calității lor de titluri de credit propriu-zise (pure), sînt socotite devize.

Practica o dovedește că utilizarea cu efecte pozitive a acestor instrumente de credit și de plată — în cadrul contractelor comerciale internaționale încheiate de întreprinderile noastre de comerț exterior — este condiționată de cunoașterea temeinică a dreptului cambial, respectiv a dreptului uniform internațional privind cambia și biletul la ordin, precum și prevederilor din sistemele de drept național ale țărilor cu care avem relații comerciale. Plecînd de la această necesitate obiectivă ne-am propus ca în cadrul acestei rubrici să prezentăm, începînd cu acest număr: dreptul uniform internațional și sistemele de drept național privind cambia și biletul la ordin; conceptul de cambie și bilet la ordin; mecanismul de emisie și circulație; plata și procedura de urmat în cazul refuzului de plată; funcția de garanțare a creditelor furnizor acordate de întreprinderile noastre exportatoare; modalitățile de utilizare în cadrul unor forme de plăți internaționale.

Dreptul uniform internațional — sistem de drept național

Pentru ca instrumentele de credit — cambia și biletul la ordin — să-și poată realiza funcțiile importante pe care le îndeplinesc în cadrul comerțului internațional, a fost necesar să se adopte un cadru juridic corespunzător, atît pe plan național, cît mai ales pe plan internațional. Ca urmare, toate statele moderne dispun în prezent de un adevărat drept cambial, iar pe plan internațional, încă cu patru decenii în urmă s-a realizat, parțial, un drept uniform. Această unificare era, în principiu, posibilă, datorită faptului că regimul juridic al cambiei nu diferă în esență de la un drept comercial al unui stat la altul, iar diferitele legislații au uneori o origine istorică comună, mai ales în unele state europene. În împlinirea ideii unificării legilor cambiale a venit și existența unor practici similare în emiterea, folosirea, urmărirea încasării lor în caz de neplată, în conținutul unor elemente esențiale ale cambiei etc.

În urma diverselor tentative (printre care menționăm Conferința de la Haga, 1910, în urma căreia s-a semnat doi ani mai tîrziu, și tot la Haga „Convenția” care tindea să introducă în drepturile naționale un „reglement uniform”) au fost adoptate la Geneva în anul 1930 două documente de o

mare importanță și anume Convenția cuprinzînd legea uniformă asupra cambilor și biletelor la ordin și Convenția destinată să reglementeze anumite conflicte de legi în materie de cambii și bilete la ordin.

Printre țările semnate, care, de altfel, în marea lor majoritate au și ratificat ambele convenții în următorii patru ani, menționăm: Australia, Belgia, Cehoslovacia, Columbia Danemarca (exclusiv Groenlanda), Ecuador, Elveția, Finlanda, Grecia, Italia, Jugoslavia, Japonia, Luxemburg, Norvegia, Olanda (numai pentru teritoriul său european), Peru, Portugalia, Spania, Suedia Turcia, Ungaria etc. Au mai aderat ulterior: Monaco (1934), Franța, Polonia și Uniunea Sovietică (toate în anul 1936), Brazilia (1942) etc. Din simpla lectură a țărilor semnate rezultă că unificarea realizată în domeniul dreptului cambial, nu a cuprins toate țările, numeroase rămînînd în afara celor două Convenții.

Țările din sfera dreptului anglo-american au refuzat aderarea, invocînd diferențele de codificare și uzanțe (cutume). De altfel, țările din sfera dreptului anglo-american beneficiau de codificarea cutumei engleze, realizată în 1882, cunoscută sub denumirea de **Bill of Exchange Act**, extinsă în Statele Unite ale Americii sub numele de **Negotiable Instrument Act**. De asemenea, statele din America Latină (cu excepția Braziliei care a aderat la Convențiile de la Geneva) rămîn în afara prevederilor acestora și sînt adepți cînd ale dreptului comercial al Statelor Unite ale Americii, cînd **Convenției de la Havana** (Cuba) încheiată în anul 1928 în vederea unificării cambiale (Convenție cunoscută și sub numele de Codul Bustamante).

În ultimul timp, după 40 de ani de la Convenția de la Geneva, se manifestă din nou preocupare pentru uni-

SUPLIMENT

nr. 7/28 1978

Revista
ECONOMICA

RELAȚII VALUTAR — FINANCIARE

formizarea dreptului cambial, de data aceasta inițiativa fiind luată de Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional. La 10 aprilie 1972 a fost prezentat Comisiei, Proiectul de lege uniformă asupra cambilor internaționale și comentariu.

La noi în țară, prin Legea din 1 mai 1934 a fost reglementat regimul juridic al cambiei și biletului la ordin, a cărei redactare este foarte apropiată de aceea a Convenției de la Geneva. Legea română este o preluare a legii italiene asupra cambiei și biletului la ordin din 14 decembrie 1933, care este traducerea legii uniforme, cu unele rezerve (Italia făcând parte dintre statele care au ratificat Convenția de la Geneva din 1930).

Conceptul de cambie și bilet la ordin

În literatura juridică întâlnim numeroase definiții ale cambiei, dintre care redăm pe următoarea: Cambia este un titlu de credit autonom și complet, susceptibil a circula pe calea girului, cuprinzând ordinul abstract dat de o persoană numită trăgător către o persoană numită tras, de a plăti necondiționat o sumă de bani, determinată, la scadența și locul menționat în cuprinsul titlului, unei a treia persoane numită beneficiar.

Din definiția de mai sus, rezultă caracteristicile proprii ale cambiei care îl fac să fie cel mai desăvârșit titlu de credit, cu multiple funcții în comerțul internațional.

Prima caracteristică pe care dorim să o relevăm este **autonomia** cambiei; importanța acestei caracteristici rezidă din faptul că la baza cambiei există două genuri de raporturi juridice:

— **raportul fundamental**, născut, în cazul întreprinderilor noastre de comerț exterior, din tranzacții comerciale internaționale și care, de regulă, este preexistent titlului cambial;

— **obligația cambială** care este distinctă de raportul fundamental și și-o asumă fiecare semnatar al cambiei; așa fiind, titlul cambial creează un drept nou, fiind independent de cauza sa (raportul fundamental, în stingerea căruia a fost creat).

Inexistența dependenței între raportul fundamental și obligațiile comerciale permite să se afirme că obligația cambială este **autonomă**, deoarece obligația fiecărui semnatar al cambiei (deci a fiecărui obligat cambial) este independentă de a celorlalți (trăgător, avalista, giranți). Un exemplu va fi concludent.

O întreprindere de comerț exterior încheie un contract de import cu un partener din Franța. Potrivit clauzelor din contractul comercial încheiat a acceptat cambille trase de vânzătorul extern cu scadențele corespunzătoare termenelor de plată a ratelor de credit. La primirea produsului și punerea lui în funcțiune se constată unele

defecțiuni, fapt ce determină întreprinderea importatoare să dispună Banca Română de Comerț Exterior să nu plătească la scadență cambila prezentată spre plată de către vânzător. Se pune întrebarea: este legală această decizie a importatorului?

Răspunsul este următorul: **cambia fiind un titlu de credit autonom născut din raportul juridic cambial nu poate fi refuzată la plată pe considerente izvorite din raportul fundamental care la dat naștere — contractul de import.** Așa fiind, este greșită practica acelor întreprinderi de comerț exterior care invocă dreptul pentru refuzul de plată a unei obligații cambiale, neexecutarea în bune condițiuni de către vânzător (beneficiar în raportul cambial) a obligațiilor asumate prin contractul comercial de vânzare internațională.

Pe lângă caracteristica analizată mai sus — autonomia — cambila mai are și alte caracteristici proprii, printre care: are o formă strict determinată de lege sub pedeapsă de nulitate; fiind un titlu complet a cărui existență dovedită prin el însuși, rezultă că nu poate fi completat și nici interpretat, recurgându-se la alte înscrisuri; de aceea cind o cambie nu conține elementele cerute de lege sau cind conține o trimitere la alte documente pentru completarea sa, își pierde caracterul de cambie; obligația cuprinsă în cambie este o obligație abstractă, în sensul că ea este desprinsă de cauza care i-a dat naștere; dreptul care se dobândește și se exercită prin cambie, constă într-o sumă de bani plătită la locul și scadența arătate în cambie; dreptul la plata unei sume de bani nu este subordonat unei contraprestațiuni; circula prin gir; toți obligații cambiali sînt solidari; obligațiile cambiale sînt cu termen. Pe parcursul secțiunilor viitoare, aceste trăsături proprii enunțate lapidar, ale cambiei, vor fi detaliat analizate.

Cele expuse mai sus au deplină valabilitate și cu privire la biletul la ordin; între acest instrument de plată și de credit, în raport cu cambila, există o singură deosebire:

— la cambie sînt trei părți: **trăgătorul**, care dă un ordin de plată **trasului** (cumpărător în raportul fundamental de vânzare internațională) și **beneficiarul**, căruia urmează să i se facă plata la scadență, acesta fiind și posesorul titlului;

— la biletul la ordin sînt numai două părți: **emitent**, care se obligă să plătească o sumă de bani și **beneficiar**, care urmează să încaseze, la scadență, suma respectivă.

Menționăm că în condițiile monopolului de stat al relațiilor financiar-valutare internaționale în practica întreprinderilor noastre de comerț exterior biletul la ordin are o folosință numai în anumite situații speciale. Regula este, așa cum vom vedea în continuare, folosirea cambiei, în care beneficiar — în cazul exporturilor — este în toate cazurile Banca Română de Comerț Exterior.

Elementele cambiei și biletului la ordin

Cambia fiind un act solemn nu-și poate îndeplini funcțiile sale în cadrul normelor de drept care o reglementează cu tot rigorismul său procedural, fără să se întrunească elementele pe care legea le declară esențiale. Forma solemnă a cambilor este necesară pentru a legitima, în același timp, atât funcția sa economică cît mai ales pe cea juridică, ca instrument de valorificare a creditului. Potrivit Convenției de la Geneva și a majorității drepturilor naționale a statelor europene care nu au aderat la Convenție, elementele esențiale sînt următoarele:

● **Denumirea de cambie** se încrie în textul titlului de credit, în limba consacrată și utilizată la redactarea ei (la lettre de change, Wechsel, la cambiale, Bill of Exchange). În această privință legislația anglo-americană se deosebește radical de aceea care au primit principiile legii uniforme, admițînd că o cambie este valabilă ca atare chiar dacă nu cuprinde această denumire.

Subliniem faptul că în orice document redactat în forma și cu efectele titlului cambial, denumirea de **cambie** trebuie să figureze cu caracter de solemnitate. În caz contrar, potrivit dreptului uniform, se aplică sancțiunea pierderii calității de titlu de credit. (Astfel, bunăoară, dacă într-o cambie redactată în limba română s-ar înscris denumirea uzuală de **trată**, în loc de **cambie**, înscrisul astfel creat și-ar pierde valoarea de titlu de credit).

● **Ordinul pur și simplu de a plăti o sumă determinată**, exprimată într-o valută, suma fiind trecută în cifre și în litere. În cazul că suma trecută în cifre diferă de aceea trecută în litere, cambila rămîne valabilă pentru suma trecută în litere. Dacă suma este scrisă de mai multe ori, fie în cifre, fie în litere, rămîne valabilă de plată cea mai mică.

● **Numele persoanei care trebuie să plătească — trasul** — este un alt element esențial; această persoană devine debitor principal, dacă acceptă cambila, motiv ce ne obligă să subliniem faptul că el trebuie desemnat de așa manieră încît să se poată face identificarea lui, pentru a nu fi stînjinită valorificarea titlului.

● **Scadența**. O cambie poate fi trasă: la vedere, la un anumit termen de la vedere (prezentare), la un anumit termen de la data emisiunii sau la o zi fixă, calendaristică. Cambille trase cu indicarea altor scadențe (deci cele menționate mai înainte) sau cu scadențe succesive, sînt nule de drept.

● **Locul unde trebuie efectuată plata**. Se indică, de regulă pe fața cambiei, sub numele și adresa trasului. În situația în care nu este indicat expres, aceasta se prezumă a fi localitatea arătată lângă numele trasului,

potrivit regulii de drept comun că plata sumei datorată este cherabilă.

În cazul în care locul plății este arătat prin indicarea domiciliului unui terț (de regulă o bancă) sîntem în prezența unei cambii domiciliată, situația în care domiciliatul este impuțernicit să facă plata la scadență.

● **Numele beneficiarului** este un element esențial, ca urmare a faptului că o cambie nu poate fi la purtător, cu excepția dreptului S.U.A. Se indică prin arătarea numelui complet (și sediul) și cu mențiunea la ordin care dacă lipsește, se prezumă.

● **Data și locul emiterii.** Data se menționează, ca regulă, pe fața cambiei și trebuie să fie unică, cuprinzînd, ziua, luna și anul, deoarece este considerată certă, opozabilă tuturor (pînă la proba contrarie), avînd importantă consecință privind calcularea scadenței, în situațiile arătate mai sus, precum și pentru a se stabili capacitatea juridică a trăgătorului. Locul emiterii cambiei se înscrie alături de dată și dacă este omis se prezumă că fiind localitatea arătată sub semnătura trăgătorului; în cazul în care lingă această semnătură nu este indicată nici o localitate, cambia este nulă. Indicarea locului emiterii cambiei prezintă interes, deoarece în funcție de acest element se determină legea aplicabilă condițiilor de formă, fiind dominată de regula *locus regit actum*.

● **Semnătura trăgătorului.** Trebuie să fie manuscrisă în partea de jos, în finalul cambiei, trebuînd să cuprindă și denumirea completă a firmei respective, alături de semnătura persoanelor autorizate. Legislația italiană precizează expres conținutul semnăturii cambiale, arătînd că ea trebuie să cuprindă numele și prenumele sau firma celui care se obligă.

Așadar, oricare cambie conține obligatoriu opt elemente; lipsa unuia din elementele esențiale ale cambiei nu poate fi suplinită, iar cambia va fi nulă ca titlu de credit nemaivînd valoarea unei cambii. Evident, este de la sine înțeles că, dacă documentul respectiv nu mai are valoarea unei cambii, el poate totuși produce anumite efecte juridice conform dreptului comun.

Pe lingă elementele pe care trebuie să le conțină o cambie, sub sancțiunea inexistenței obligației cambiale, mai pot fi inserate și alte clauze permise de lege; clauze socotite nescrișe; clauze care contrazic obligația cambială; clauze care acordă drepturi mai multe decît legea cambială.

Printre clauzele permise de lege a fi înscrise în titlul cambial sînt unele pe care chiar legea respectivă le menționează, cum ar fi: clauza stipulată de trăgător că nu răspunde de neacceptarea cambiei; clauza prin care se prelungește sau se restrînge circulația cambiei peste termenul legal; clauza prin care se dispensează posesorul de obligația protestului de neacceptare etc.

Printre clauzele socotite ca nescrișe

(deși asemenea clauze figurează pe cambie, ele fiind introduse de trăgător) sînt și acelea care, dacă ar fi luate în considerație, ar avea drept efect schimbarea obligației cambiale, conducînd la nulitatea cambiei. Printre astfel de clauze, menționăm aceea prin care trăgătorul se exonerează de răspunderea de plată la scadență, sau aceea prin care trăgătorul ar transfera mai multe drepturi decît le are.

Clauzele trecute în cambie, care atrag nulitatea titlului cambiei, sînt acelea care contravin esenței obligației cambiale, cum ar fi de exemplu, aceea a condiționării ordinului de plată.

Elementele esențiale ale biletului la ordin sînt aceleași ca la cambie, mai puțin prezența trasului. Unele sublinieri, se impun totuși a fi făcute.

Denumirea de bilet la ordin care trebuie trecută în textul titlului în limba în care se redactează documentul, nu mai are în legea uniformă sensul exclusiv solemn ca cel de cambie.

Ceea ce trebuie remarcat este faptul că nici chiar între cele două texte originale — francez și englez — în care a fost redactată legea uniformă, nu există perfectă identitate, textul francez vorbind de „denumirea titlului” pe cînd textul englez menționează chiar denumirea de bilet la ordin „promissory note”. Iar în art. 10 al anexei II a rezervelor, s-a prevăzut anume că țările semnatare pot adopta o denumire deosebită sau chiar să nu dea o denumire specială biletului la ordin, cu singura condițiune să cuprindă indicațiunea expresă că este

emis la ordin. Ca urmare, denumirea acestui titlu are soluții diferite. Astfel, în urma legii italiene din 1933 denumirea de „cambiale” a devenit solemnă pentru cambie; biletul la ordin este desemnat prin una din următoarele expresiuni uzuale: **cambiale directe, paghero cambiario sau vaglia cambiario** (ultima fiind utilizată cu precădere).

În legea română denumirea de „bilet la ordin” este solemnă.

Promisiunea necondiționată de a plăti o sumă de bani determinată, înlocuiește elementul esențial al cambiei potrivit căruia trăgătorul înscrie ordinul necondiționat de plată. În cazul biletului la ordin, emitentul — care corespunde prin structură trăgătorului din cambie — nu dă ordin ci se obligă direct de a plăti. Cu alte cuvinte, obligația sa nu este aceea de a garanta plata, ca în cazul cambiei, ci de a efectua plata la scadență.

Locul de plată, dacă nu a fost indicat, spre deosebire de cambie, se consideră ca fiind cel al emisiunii, care în același timp este socotit și ca domiciliu al emitentului.

Numele beneficiarului este și în cazul biletului la ordin un element esențial, deoarece la fel ca și cambia, nici acest titlu nu poate fi emis la purtător. Subliniem faptul că nu se poate emite un bilet la ordin — așa cum este posibil în cazul cambiei — la ordinul propriu al emitentului, deoarece într-o asemenea situație s-ar transforma titlul din la ordin în la purtător.

dr. Al. DETEȘAN

noțiuni, termeni, operațiuni

RISCURI VALUTARE LA EXPORT ȘI IMPORT — MĂSURI DE CONTRACARARE

Măsurile de apărare împotriva riscului valutar pot fi examinate atît din punctul de vedere al importatorilor cît și al exportatorilor, deoarece atît asupra unora cît și a celorlalți planează potențialul riscul provenit din flotarea cursurilor valutare.

Pentru importator, riscul valutar apare fie în sensul pericolului creșterii valutei de contract, fie în acela al scăderii cursului (valorii) monedei naționale. În ambele cazuri, importatorul trebuie să cheltuiască o sumă mai mare în monedă națională decît prevăzuse.

Pentru exportator, riscul valutar apare la facturarea într-o monedă străină atunci cînd cursul valutei de facturare scade sau cursul (valoarea) propriei monede crește, deoarece în ambele cazuri acesta va primi o sumă mai mică în moneda națională decît prevăzuse. Riscul valutar apare potențial pentru exportator chiar în mo-

mentul ofertei, în ipoteza în care aceasta se face la un preț ferm într-o monedă străină. După acceptarea ofertei emisă în acești termeni de către partenerul străin, există certitudinea pierderii la scăderea cursului monedei de contract sau creșterea cursului (valorii) monedei naționale, dacă nu s-a procedat la asigurarea cursului, de ex. printr-o vînzare a valutei la termen. În eventualitatea asigurării cursului înaintea acceptării ofertei de către partenerul străin, eventuala neacceptare conduce totuși la pierderi, dacă moneda străină crește în valoare sau moneda națională scade în valoare.

Într-o situație similară se află importatorul care s-a angajat față de un exportator străin să-l cumpere o marfă la un preț ferm. În acest caz, riscul valutar crește în principiu odată cu durata perioadei în care exportatorul sau importatorul este legat de

RELAȚII VALUTAR — FINANCIARE

oferta de cumpărare. Spre deosebire de aceste angajamente incerte, momentul încheierii contractului prezintă avantajul pentru exportator al certitudinii cu privire la preț, la condițiile de plată, la termen, astfel încât exportatorul poate să-și organizeze apărarea împotriva riscului valutar.

Din cele arătate rezultă că există câteva cazuri de risc valutar pentru exportatori și importatori și anume:

- riscul din angajamente în curs de perfectare, cuprinzând oferte în valută;

- riscuri din angajamente perfectate, în cadrul cărora la pasiv apar obligații în valută, iar la activ drepturi în valută;

- riscuri din angajamente viitoare și

- riscuri din drepturi și obligații eventuale.

Toate aceste cazuri pot apărea, în realizarea lor, ca posturi de activ sau de pasiv. La activul în valută, riscul pentru creditor apare ca risc de pierdere valorică prin deprecierea valutei respective. La pasivul în valută, pierderea este provocată de majorarea datoriei, iar aceasta la rîndul său este provocată de creșterea valorică a monedei străine de contract.

După cum a rezultat din cele de mai sus, reducerea valorii activelor în valută străină mai poate fi determinată de creșterea valorică a monedei naționale, iar creșterea valorii pasivelor în valută străină — de scăderea valorică a monedei naționale. De ex., la prima revalorizare a mărcii vest-germane din 1961, un exportator vest-german care avea o creanță de 1000 dolari S.U.A. a încasat o sumă de 4000 mărci, în locul încasării luate în calcul de 4200 mărci, dat fiind că marca vest-germană a înregistrat o creștere valorică, în timp ce dolarul a înregistrat o scădere corespunzătoare. În cazul în care exportatorul nu s-a asigurat împotriva riscului valutar, el a avut o pierdere de 200 mărci. Dimpotrivă, un importator american care în urma unei livrări de mărfuri din R.F.G. avea o datorie de 4200 mărci vest-germane, a trebuit să cheltuiască 1050 dolari și nu 1000 dolari, cum rezulta din antecalculație, întrucît valuta străină, marca, a avut o creștere valorică, respectiv moneda sa națională, dolarul, a avut o scădere valorică de 50 dolari.

Numai într-o singură ipostază nu poate apărea o pierdere (sau un câștig): atunci cînd între activul și pasivul într-o valută străină există un echilibru. De la această axiomă pornește acțiunea de asigurare împotriva riscului valutar, în sensul eforturilor de a tinde spre echilibrul pozițiilor exprimate într-o valută. Prin urmare, pentru asigurarea împotriva riscului sînt indicate toate măsurile menite să ducă la o echilibrare a activelor și pasivelor valutare, cum ar fi crearea unor angajamente sau creanțe printr-o cumpărare, respectiv vânzare de

valută, printr-o contractare, respectiv acordare a unor credite în valută etc. Același efect îl produce sporirea sau reducerea activelor și pasivelor valutare cu termene diferite, cum ar fi de ex. încheierea de acorduri swap (vînzare-cumpărare temporară de valută urmînd ca la termenul convenit să se procedeze la operația inversă).

O altă modalitate de asigurare împotriva riscului valutar este asigurarea bazei de calcul. Pentru înțelegerea mecanismului acestei asigurări trebuie arătat că între comerțul interior și cel exterior există o diferență: în cazul comerțului interior, dacă se încheie o anumită tranzacție la un anumit preț, acest preț este stabilit și valabil pentru ambii parteneri. În condițiile comerțului exterior, prețul stabilit este valabil numai pentru acel partener în moneda căruia este încheiat contractul. Pentru celălalt partener, care are ca monedă națională o alta decît cea de contract, prețul depinde de cursul pe care îl obține moneda de contract. Prin urmare, pentru unul din parteneri este necesar să se găsească o modalitate de asigurare a bazei de calcul — și anume pentru acel partener care trebuie să cumpere sau să vîndă moneda de contract. Asigurarea bazei de calcul constă de fapt în asigurarea acelui curs valutar care a fost luat în calcul la încheierea con-

tractului. Asigurarea se efectuează, de ex., printr-o operație de vînzare-cumpărare de valută la termen, și anume la termenul prevăzut pentru lichidarea operației comerciale. În felul acesta, partenerul care trebuie să-și procure valuta pentru a plăti un import, sau cel care trebuie să vîndă valuta provenită din export pentru a-și procura moneda proprie are încă din momentul încheierii contractului toate datele necesare pentru a ști dacă o operație externă este mai avantajoasă decît o vînzare sau cumpărare pe piața internă și, prin urmare, dacă ea merită să fie efectuată, inclusiv costul asigurării, adică diferența între nivelul cursului la termen al valutei de contract și nivelul cursului la vedere. Această diferență arată dacă tranzacția merită să fie făcută, deci dacă beneficiul rezultat este suficient pentru acoperirea costului asigurării, rămînd un rest considerat interesant pentru perfectarea tranzacției.

Asigurarea bazei de calcul este numai una din posibilitățile de asigurare împotriva riscului valutar, care se adaugă la celelalte posibilități menționate mai sus și într-un supliment anterior (nr. 5/26/1978). Alte posibilități vor fi examinate într-un număr viitor.

dr. C. KIRIȚESCU

ghidul lucrătorului de comerț exterior

TEHNICA DOCUMENTĂRII ASUPRA PREȚURILOR DE EXPORT ȘI IMPORT

Cunoașterea prețurilor interne și externe pentru mărfurile de export și import are o mare importanță pentru aprecierea oportunității și a avantajelor care se pot obține prin comercializarea pe piața externă a unui produs sau a unui serviciu. Se poate afirma că prețul extern obținut la export și import reflectă și nivelul de pregătire de specialitate și experiență a lucrătorilor din acest important domeniu, respectiv nivelul calitativ al activității de comerț exterior și cooperarea economică internațională.

Dar cunoașterea prețurilor externe, a nivelului, evoluției, și tendințelor acestora este de o importanță deosebită pentru toți factorii chemați să ia decizii în legătură cu noile capacități de producție, modernizarea celor existente, asimilarea de produse noi, orientarea activității de cercetare, perfecționarea structurii producției industriale și agricole, adîncirea specializării și cooperării, precum și de tehnicienii și lucrătorii care prelucrează materiile prime și materiale din import sau cei care utilizează instalații și utilaje cumpărate de pe piața externă.

Informarea și cunoașterea prețuri-

lor externe presupune: asigurarea unui fond larg de documentații asupra prețurilor practicate pe piața externă pentru mărfurile de export și import; cunoașterea modului de formare al acestora; studierea factorilor care influențează evoluția și schimbările intervenite în structura și nivelul prețurilor.

Conținutul informațiilor

Sursele de informații de prețuri externe pot fi grupate din punct de vedere al conținutului, în două mari grupe și anume:

I. Surse generale sau de sinteză, care cuprind în principal date de ansamblu și pe grupe de mărfuri sau mărfuri și care se referă la evoluția anuală, semestrială sau trimestrială a prețurilor internaționale;

II. Surse pe mărfuri care au un caracter mult mai concret și se referă la prețurile practicate de concurență în mod curent.

În cadrul primei grupe, de surse generale se cuprind :

- anuare statistice de comerț exterior ale țărilor exportatoare sau importatoare ;

- statistici întocmite de organisme internaționale (G.A.T.T., F.M.I., F.A.O., cu date despre comerțul mondial, indici de prețuri la export și import pe mărfuri, grupe de produse și pe total ;

- publicații statistice ale unor organizații economice regionale în probleme de comerț exterior — C.E.E., A.E.L.S., C.A.E.R. etc ;

- studii și prognoze elaborate de institute de specialitate și organizații internaționale, în probleme de comerț exterior, cooperare, taxe vamale, prețuri etc. ;

- rapoarte semestriale și anuale întocmite de G.A.T.T., F.M.I., Banca Mondială etc., în care se analizează dezvoltarea comerțului internațional, evoluția prețurilor, problemele monetare și inflația etc. ;

- programe de perspectivă privind dezvoltarea producției și schimburile comerciale pe etape îndelungate. În aceste programe se cuprind nivelele de producție, de export și import, prognoze de prețuri etc. ;

- reviste și buletine care apar în diverse țări, în care se examinează aspecte de ansamblu privind evoluția comerțului mondial ;

- materiale elaborate în cadrul U.N.C.T.A.D. în ce privește prețurile la produse de bază și produse industriale etc.

Desigur, nu toate sursele existente pot fi folosite pentru aceeași marfă. De altfel, se constată chiar o tendință actuală privind specializarea surselor pe piața externă. (Anumite publicații de specialitate încep să se refere numai la anumite grupe de produse, cuprinzând în schimb un mare număr de date și informații.) Examinarea datelor din aceste materiale, ajută la formarea unei imagini cât mai complete asupra evoluției pieței internaționale și la înțelegerea mai pe larg a mecanismului și a factorilor care determină însemnatele mutații și schimbări care apar frecvent în domeniul prețurilor externe. În comercializare, rapida orientare și înțelegerea a fenomenelor contribuie în mod hotărâtor la eficiența acțiunilor, la luarea de decizii corespunzătoare în legătură cu repartizarea mărfurilor pe țări și cu alegerea celor mai avantajoase momente conjuncturale.

Cea de-a doua grupă de materiale documentare, cuprinde sursele și informațiile concrete pe mărfuri, sortimente și calități. Dintre acestea menționăm : factura și factura-proforma ; documentele de expediție și transporturi internaționale ; documentele de asigurare a mărfurilor de export și import ; oferta și contraoferta ; comanda și confirmarea de comandă ; documentele bancare privind plata mărfurilor exportate și importate ; scrisorile de garanție, operațiunile de virament și documentele privind acor-

darea creditelor de export etc. ; cotațiile de bursă pentru operațiuni încheiate și la termen ; prețurile stabilite în diferite contracte încheiate de concurență ; prețurile convenite în acordurile internaționale pe mărfuri sau de către diferite organizații economice regionale al anumitor produse ; prețurile externe din diverse reviste tehnice, prospecte, cataloage de produse etc. ; prețurile adjudecate la diverse licitații internaționale ; cataloagele sau listele de prețuri întocmite de marile companii internaționale pentru grupele de produse care intră în sfera lor de activitate ; prețurile de export și import stabilite de diverse state prin reglementări interne ; anunțuri și reclame apărute în presa de specialitate sau în diverse ziare și buletine ; prețurile de detaliu practicate în diferite țări pentru produse asemănătoare sau identice cu cele care formează nomenclatorul de export și import ; prețurile stabilite în schimburile reciproce de mărfuri dintre țările membre C.A.E.R. ; informațiile primite de la întreprinderile din țările socialiste în legătură cu prețurile realizate la diferite mărfuri pe piața externă ; prețurile realizate la importul unor produse similare cu cele de export de întreprinderile de export-import ; prețurile afișate, indexate și de contracte practicate pentru diferite produse ; informațiile primite de la agențiile economice, societățile mixte și alte reprezentanțe din străinătate ; informațiile de prețuri obținute la târguri și expoziții internaționale, cu ocazia participării la anumite conferințe și simpozioane, în timpul unor misiuni de afaceri etc. ; corespondența comercială referitoare la convenirea și comunicarea unor prețuri privind diverse mărfuri de export și import ; documentele contabile, bilanțuri și diferite dări de seamă financiare ; alte surse de documentare și informare asupra prețurilor externe.

Organizarea cercetării

Sursele de documentare și informare asupra prețurilor externe pot fi grupate din punct de vedere al modului de obținere a acestora, astfel : **informații de piață care se obțin pe baza materialelor tipărite**, (cercetare de birou), menționate anterior ;

— **informații care se realizează prin contacte directe** (cercetare de teren) conferințe de presă, mese rotunde, anchete, rapoarte, paneele, observații, simpozioane, conferințe etc.

În legătură cu obținerea surselor de documentare trebuie menționat faptul că există o serie de mărfuri — de bursă — pentru care primirea documentației de preț nu prezintă o deosebită dificultate. Cotațiile la aceste mărfuri se difuzează zilnic de agențiile de specialitate. De asemenea, cotațiile de bursă apar în ziare și reviste, fapt ce permite cunoașterea lor în termene foarte scurte.

Pentru celelalte mărfuri, care nu

formează obiectul comerțului de bursă — și astfel de mărfuri constituie majoritatea în comerțul internațional — interesul cel mai mare îl prezintă ; în documentarea de preț : factura, contractul, oferta și contraoferta, confirmarea de ofertă, prețurile de licitații, informațiile de la agențiile economice, listele și cataloagele de prețuri, documentele bancare, de transporturi etc. adică documentele comerciale, de plată.

În țările nesocialiste, serviciul de furnizare de documentații și informații de piață și de prețuri, se prestează de firme specializate care lucrează cu beneficiarii pe bază de abonamente. Prin folosirea abonamentelor costul informațiilor este mai scăzut.

Pentru a putea răspunde cu promptitudine cererilor organizațiile de specialitate își formează o bancă de date și documentații prin intermediul agenților sau specialiștilor. Pentru constituirea și actualizarea băncii de date organizația folosește corespondenți și agenți, care transmit informațiile respective pe formulare completate sub formă de chestionare. În general colaboratorii sînt plătiți după numărul cazurilor rezolvate și complexitatea acestora. De multe ori corespondenții sînt salariați ai băncilor sau societăților de transport și asigurare care pot obține ușor diferite informații. Corespondenții extrag informațiile din ziare, reviste, reclame, documente bancare, facturi, contracte, licitații, bilanțuri, cataloage, anchete etc.

Serviciile operative care preiau informațiile de la rețeaua de corespondenți au ca atribuție centrală organizarea fondului de informații, ținerea de fișe pe mărfuri și piețe, urmărirea și prelucrarea informațiilor primite, iar cînd acestea nu sînt obținute la timp urgentează rețeaua de corespondenți. În aceste unități funcționează și un compartiment care analizează materialul informativ existent și trimite informațiile solicitate la beneficiari. Sînt situații cînd se trimit solicitatorilor chiar texte originale ale materialelor documentare primite din străinătate. De obicei este vorba de copiiile comunicărilor originale însă fără „en tete”, astfel că firmele care au trimis informațiile de preț să rămînă necunoscute. În sfîrșit, în structura organizației există și un sector care are ca atribuții identificarea și găsirea clienților care să cumpere documentația realizată.

Întreprinderile noastre cu activitate de comerț exterior și cooperare economică internațională obțin informații de piață și de prețuri în mod direct, prin propriile compartimente de specialitate sau prin diferite unități ca Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale, agențiile economice, societățile mixte și reprezentanțele din străinătate etc. Se pot obține informații și documentații asupra prețurilor externe și prin anumite organizații sau institute de specialitate din străinătate.

În cadrul modalităților de obținere a documentațiilor de prețuri externe se pot menționa multiple căi, ca de exemplu; abonamente la cotațiile de bursă; obținerea diferitelor reglementări practicate în diverse țări în legătură cu stabilirea prețurilor la produsele de export; solicitarea cu regularitate pe baza unor liste de produse a informațiilor de preț de la agențiile economice și societățile mixte din străinătate, de la diferite organisme internaționale (în mod gratuit pentru țările în curs de dezvoltare); schimbul de documentații cu diferite întreprinderi din țările socialiste pe baza normelor legale în vigoare; contacte diferite între reprezentanții din întreprinderi de comerț exterior (I.C.E.) și parteneri externi sau specialiști din diferite organizații străine; schimbul de documentații pentru produse asemănătoare între I.C.E.-uri, între compartimentele de export și cele ale aceluiași I.C.E., între instituțiile de cercetări și proiectări, direcțiile tehnice din ministerele economice și întreprinderile specializate, de comerț exterior etc.

Schimbul de documentații dintre unitățile și compartimentele menționate, se poate aprecia ca o formă deosebit de eficientă, nevalorificată încă la nivelul posibilităților existente. Astfel, întreprinderile de comerț exterior importă față de export un no-

menclator, de mărfuri de câteva ori mai larg (mașini, utilaje, aparate de măsură și control, instalații, laminare, profile, țevi, tablă, chimicale, coloranți, vopsele, lacuri, cosmetice, medicamente, stofe, tricotaaje, alte bunuri de consum etc. Desigur, produsele care se importă nu sînt identice cu cele care se exportă, dar sînt asemănătoare, comparabile, bineînțeles, pe baza unei analize minuțioase a condițiilor de comercializare și a diferențelor de calitate.

Spre exemplu, dacă s-au primit 3 oferte, pentru importul unor tractoare de 80 C.P. la un preț de 20 000\$/buc, aceste oferte pot fi utilizate eficient pentru documentarea exportului unui tractor de 85 C.P. De asemenea, un contract realizat la exportul de stofe pe o anumită zonă sau țară, poate fi utilizat pentru documentarea și aprecierea prețului la importul unor stofe asemănătoare.

Desigur, modalitățile prezentate de obținere a documentațiilor de prețuri externe nu epuizează toate posibilitățile existente, în activitatea întreprinderilor înțînindu-se și alte practici sau metode mai mult sau mai puțin eficiente, alegerea fiecăreia dintre acestea fiind determinată de specificul activității.

dr. I. OLTEANU

americane de liber schimb (L.A.F.T.A.) beneficiază de un tratament vamal preferențial. Pentru multe importuri incluse pe lista de concesiuni nu se cere licență de import și se bucură de scutire sau reducere de taxă vamală.

Suprataxa. Toate expedițiile de mărfuri suportă o suprataxă de 10%; pentru expedițiile prin poștă suprataxa este de 10%.

Serviciul vamal mexican furnizează la cerere informații privind clasificarea vamală ce se aplică pentru o anumită marfă. (Departamento Pericial Calificador, Direccion General de Aduanas, Mexico). Este preferabil ca cererea să fie însoțită de o mostră de produs, în ambalaj uzual, sau de material documentar prezentînd în detaliu produsul și utilizarea lui.

Licența de import

Politica comercială a Mexicului, încurajînd industrializarea, protejează prin tarife vamale și prin controlul importurilor (licență), industria și piața proprie pentru produse industriale; aproape toate importurile Mexicului se fac pe bază de licență de import. De obicei nu se acordă licență pentru produse care au corespondent în fabricația industrială locală. În acest fel se urmărește orientarea fondurilor valutare în mod prioritar pentru importuri cerute de dezvoltarea industrială, ca și îmbunătățirea balanței de plăți prin limitarea importurilor considerate neesențiale.

Importurile supuse controlului prin licență de import nu pot fi contractate sau expediate de furnizor înainte de obținerea de la autoritățile mexicane a licenței. Acordarea licenței se face în urma analizei cererii de un comitet special, format din importatori, producători, reprezentanți guvernamentali, ai industriei și comerțului, care apreciază dacă marfa este esențială și dacă există sau nu substituenți din producție locală.

fișier economic-financiar

PIAȚA MEXICULUI

Mexicul, avînd o populație de peste 60 de milioane de locuitori, cu o agricultură puternică, cu o industrie în plină dezvoltare reprezintă o piață importantă de export în continuă expansiune.

Circa 80% din importuri sînt constituite din echipament industrial greu, mașini de construcții, tractoare și echipament agricol, locomotive, material rulant, laminare, produse chimice, o mare varietate de materii prime și materiale pentru industria prelucrătoare. Firmele americane care dețin peste 60% din importuri sînt puternic concurate, prin oferirea de prețuri competitive, de produse adaptate cerințelor locale și de condiții favorabile de credit, de alți exportatori, printre care în primul rînd cei din Piața Comună și Japonia. Prin politica comercială guvernamentală se urmărește slăbirea dependenței de aprovizionare cu bunuri industriale din Statele Unite. În acest sens acționează în primul rînd dezvoltarea industriei proprii pentru bunuri de consum de folosință îndelungată, echipament industrial, chimiei și petrochimiei.

Moneda — Peso-ul mexican a avut un curs fix în perioada postbelică de 12,50 pesos la 1 dolar S.U.A. (între 1954—1976); de la 1 septembrie 1976 flotează liber pe piață, fiind evaluat la circa 22,75 pesos la 1 dolar S.U.A. (la 1 martie 1977).

Structura tarifului vamal

Tariful de import mexican, adoptat în 1965 are în general o structură similară Nomenclatorului de la Bruxelles. Taxele se aplică ad valorem la valoarea facturată sau pe baza „evaluării oficiale”, care este, de regulă, mai mare.

Taxa vamală este foarte înaltă pentru produse de lux sau articole de consum care concurează industria locală. Foarte puține importuri sînt scutite complet de taxe, printre care anumite materii prime, animale de rasă pentru încrucișări, cereale și semințe, chimicale, îngrășăminte, motoare și piese de tractor, cărți, reviste, anvelope de avion.

Preferințe. Mexicul nu este membru al G.A.T.T. Țările Asociației latino-

Canale de import

Importurile guvernamentale au o pondere de circa 40% în totalul importurilor țării, fiind constituite din echipament industrial, motoare, produse chimice, echipament de transport și telecomunicații, pentru centrale electrice.

Circa jumătate din aceste importuri se derulează prin 3 agenții: Pemex (monopolul de stat al petrolului), Căile Ferate Naționale Mexicane și Comisia Federală de Electricitate. Organizarea de licitații pentru cumpărarea de echipamente are loc, de regulă, numai în cazul unor proiecte foarte importante sau al finanțării de către organisme internaționale ce recomandă această formă.

Cele mai multe importuri se fac însă prin solicitarea de agențiile guvernamentale de oferte de la reprezentanțele locale ale exportatorilor, care se află practic în contact permanent cu agențiile de import.

Furnizorii externi trebuie să se înregistreze anual la Secretariatul Patrimoniului Național (Sepanal) și să prezinte liste de prețuri pentru mărfurile și serviciile pe care le oferă, pentru a putea fi eligibili în momentul lansării comenzilor de import. Aprobarea importurilor guvernamentale se face de Comitetul pentru importuri ale sectorului public.

Leasing — Pe piața mexicană prima societate de leasing a fost creată în 1961; ulterior au apărut 5 mari societăți controlate de bănci mexicane și o filială a unei mari societăți americane de leasing. Toate societățile de leasing funcționează pe baza unei licențe de la Secretariatul de Finanțe și sub îndrumarea sa de principiu.

Pentru beneficiarii locali această formă de comerț este avantajoasă sub raportul economisirii capitalului inițial, existând posibilitatea transformării contractului de leasing în contract de vânzare-cumpărare. De altfel, numai în cazuri excepționale se practică leasingul pe bază de import temporar, reexportul fiind aprobat numai în cazul unor mari proiecte specializate, la care utilajele nu au putut fi plasate.

Licențierea. Potrivit legii controlului transferului de tehnologie și exploatarea patentelor și mărcilor, din 1973, toate contractele și alte înțelegeri privind transferul unor astfel de drepturi se înregistrează la Secretariatul pentru Industrie și Comerț.

Se urmărește în acest fel creșterea eficienței în importul de tehnologii și economia valutară.

Porturi și zone libere

Mexicul și-a creat 3 zone și perimetre libere: Baja California, în zona de la nord-vest de Sonora și în Quintana Roo. În aceste zone pot fi aduse o gamă largă de mărfuri fără licență de import și fără plată de taxe vamale. Întrucât lista mărfurilor permise se modifică de la o perioadă la alta, înainte de expedierea mărfurilor trebuie solicitată o listă actualizată.

Creditul

Creditele pe termen scurt sînt acordate de regulă de băncile comerciale circa 100, dintre care cele mai mari sînt Banco de Mexico și Banco de Comercio. Creditele pe termen scurt sînt limitate prin lege la 180 de zile.

Credite pe termen mediu și lung se obțin de la societăți financiare particulare, unele afiliate unor grupuri industriale, cu care lucrează curent.

Exporturile mexicane sînt finanțate prin Banco Nacional de Comercio Exterior, S.A. și Fondul pentru promovarea exportului de prelucrate, ca și de bănci comerciale și societăți financiare private. Asigurare contra riscului de comerț exterior se poate încheia prin C-ia Mexicana de Credito, S.A.

I. G.

obicei depozite bancare cu termene de 3—6 luni) după ce a crescut puternic în 1973—1974, atingînd recordul absolut de circa 14% a scăzut în anul 1975—1977, odată cu reducerea ratei dobînzilor pe piața monetară a S.U.A., ajungînd la mai puțin de 6%. Dobînzile la eurodolarii continuă să evalueze în strînsă legătură cu dobînzile de pe piața monetară a S.U.A. (deoarece operațiunile băncilor americane mențin un flux continuu de capitaluri între cele două piețe); în prezent rata dobînzilor la eurodolarii are tendința de majorare, ajungînd la circa 7,5%. Deoarece piața eurovalutelor reprezintă un punct de referință pentru multe operațiuni financiare internaționale, iar eurodolarii constituie mai mult de 80% din totalul eurovalutelor, tendința ratei dobînzilor pe această piață reflectă sintetic tendința dobînzilor internaționale: deci, după reducerea treptată a costului creditului de la nivelurile record atinse în 1974, în ultimele luni se înregistrează din nou o tendință de majorare, în special la împrumuturile în dolari.

Evoluția ratei dobînzilor în principalele țări capitaliste nu este, însă, uniformă. Rata dobînzilor pe piața monetară (piața capitalurilor pe termen scurt, adică împrumuturile care au termene de rambursare sub 1 an de zile) este foarte sensibilă la politica băncii centrale din țara respectivă. Dacă este urmată o politică restrictivă, de combatere a inflației, dobînzile au tendința de majorare. Este cunoscut, în acest sens, că majorarea ratei oficiale a scontului antrenează majorarea ratei dobînzilor și la împrumuturile pe termen scurt ale băncilor comerciale; politica de limitare a creșterii masei monetare are aceleași efecte.

O astfel de politică monetară restrictivă urmată de Sistemul Federal de Rezerve („Banca Centrală” a S.U.A.) cu scopul de a atenua presiunile inflaționiste din economia americană a dus la majorarea dobînzilor în această țară, de la un nivel al ratei dobînzii preferențiale¹ de circa 6% la începutul anului 1977, la aproape 9% în prezent; în aceeași perioadă, taxa scontului percepută de băncile federale a crescut de la 5,25% la 7%. În schimb, în Anglia, unde inflația s-a atenuat în ultimii doi ani, obiectivul primordial al politicii economice a fost relansarea activității economice, în care scop taxa oficială a scontului (dobînda minimă de împrumut percepută de Banca Angliei) a fost redusă de la circa 14% în 1976, la 6,5% în trimestrul I 1978; acest lucru a fost posibil și datorită faptului că în perioada menționată lira sterlină s-a redresat pe piețele valutare, făcînd inutile menținerea ridicată a dobînzilor în An-

¹ Dobînda preferențială este dobînda cu care marile bănci americane acordă credite pe termen scurt (credite curente) clienților lor de primă bonitate.

conjunctura pe piețele valutare și de capital

Tendințe în evoluția dobînzilor la creditele pe termen scurt

Costul creditului în relațiile economice internaționale — reflectat în mare măsură de evoluția ratei dobînzilor pe piețele de capital occidentale — prezintă un interes deosebit pentru întreprinderile angajate în activitatea de comerț exterior. Dificultatea informării în acest domeniu constă în multitudinea de operațiuni financiare existente, fiecare avînd anumite condiții de dobîndă și rambursare, ceea ce face laborioasă orice încercare de comparare a costului diferitelor operațiuni de creditare. Situația se complică în cazul creditelor de export, deoarece acestea sînt folosite, deseori, ca instrument de penetrare și promovare pe piețele externe și în consecință nivelul dobînzii la acestea poate fi înșelător (de exemplu o parte din dobîndă poate fi inclusă în prețul de livrare).

Dacă informațiile privind nivelul dobînzilor la creditele internaționale tre-

buie interpretate cu atenție, în funcție de tipul creditului, în schimb datele privind tendința dobînzilor prezintă un grad mai mare de valabilitate. Tendința ratei dobînzilor la operațiunile financiare de bază (de exemplu, la depozitele bancare, la împrumuturile pe termen scurt comerciale sau bancare la împrumuturile pe bază de emisiuni de obligațiuni etc.) reflectă sintetic și destul de veridic, mișcarea generală a costului creditelor internaționale.

În acest sens, pentru operațiunile comerciale și de credit pe relația de-vice libere pot fi considerate ca reprezentative dobînzile de pe piața eurovalutelor, precum și dobînzile de pe piețele de capital ale principalelor țări occidentale (S.U.A., Anglia, Franța, R.F. Germania).

Rata dobînzilor la depozitele bancare pe termen scurt în eurodolarii (de

glia pentru atragerea capitalurilor externe. Slăbirea din nou a poziției lirei sterline în ultimele săptămâni a determinat autoritățile monetare engleze să majoreze din nou taxa oficială a scontului.

O stabilitate mai mare a dobânzilor pe piața capitalurilor pe termen scurt s-a înregistrat în ultimii doi ani în R.F. Germania și Franța, unde măsurile de politică monetară au fost mai puțin frecvente. Ca urmare a unei politici care a urmărit stimularea activității economice și atenuarea tendinței de creștere a cursului măr-

cii, tendinței de creștere a cursului mărcii, taxa oficială a scontului în R.F. Germania a fost deosebit de scăzută în ultimii doi ani (de 3,5—3%). În Franța, datorită unei inflații mai accentuate, taxa oficială a fost menținută în ultimii doi ani la niveluri ridicate, de 10,5—9,5%.

Din datele prezentate rezultă că un alt factor principal care influențează nivelul dobânzilor este rata inflației din țările occidentale. În țările cu o rată a inflației relativ ridicată, ca Italia, Franța și Anglia, nivelul dobânzilor este sensibil superior celui din ță-

rile în care inflația este scăzută (R.F. Germania, Elveția). De asemenea, dobânzile urmează îndeaproape evoluția procesului inflaționist: nivelul record al ratei dobânzilor în 1974 corespunde cu perioada în care rata inflației din țările capitaliste a fost cea mai ridicată din întreaga perioadă postbelică. În prezent, tendința de accentuare a inflației în unele țări, ca S.U.A. și Anglia, poate fi considerată un indicator al faptului că rata dobânzilor în aceste țări se va majora în perioada următoarelor luni.

Mugur ISARESCU

în actualitate

ÎMPRUMUTURI ALE BĂNCII MONDIALE ȘI ASOCIAȚIEI INTERNAȚIONALE PENTRU DEZVOLTARE (I. D. A.)

Potrivit publicației Băncii Mondiale „Report” mai—iunie 1978, în perioada februarie—martie a.c. Banca Mondială a acordat împrumuturi în valoare de 1492,1 milioane dolari, iar

Asociația internațională pentru dezvoltare în valoare de 401 milioane dolari. Specificația pe țări și destinații a creditelor este cea de mai jos:

Țara	Destinația	Valoarea (mil. \$)
I. Banca Mondială		
Argentina	Rezerve de cereale	105
Brazilia	3 împrumuturi; Canalizare; Dezvoltare rurală; Distribuția energiei	264
Columbia	Aprovizionare cu apă	13,8
Coreea	2 împrumuturi; Electrifiere rurală; Căi ferate	215
Costa Rica	Telecomunicații	10,6
Cipru	Porturi	8,5
Egipt	Societăți de finanțare a dezvoltării	40
Grecia	Educație	60
Jamaica	2 împrumuturi; Zahăr, Energie;	38
Kenya	Aprovizionare cu apă	30
Liberia	Cauciuc (împreună cu un alt împrumut de 6 mil. \$ de la IDA)	7
Malayezia	Agricultură	26
Mauriciu	Educație	15,2
Mexic	Dezvoltarea turismului	50
Maroc	Dezvoltarea urbană	18
Paraguay	Autostrăzi	33
Filipine	2 împrumuturi; Irigații; Educație.	67
Portugalia	Aprovizionare cu apă	40
România	Anvelope	85
Senegal	Căi ferate	11
Sri Lanka	Energie	40
Tailandă	2 împrumuturi; Autostrăzi; Electrifiere rurală	135
Iugoslavia	2 împrumuturi; Căi ferate; Autostrăzi	180
II. Asociația Internațională pentru dezvoltare		
Afganistan	2 credite; Fructe și legume; Irigații	40
Bangladesh	Rezerve de cereale	25
Burundi	Căi rutiere	14
Cameroon	2 credite; Agricultură	21,5
Ciad	Șeptel	11,5
Egipt	Telecomunicații	53
Haiti	Educație	10
Honduras	Educație	5
Indonezia	Dezvoltarea mici industrie	40
Iordania	Aprovizionare cu apă; canalizare	14
Liberia	Cauciuc	4
Nepal	Educație tehnică	5,7
Pakistan	Reparații digul Tarbela	35
Ruanda	Căi rutiere	15
Senegal	Irigații	20
Sudan	2 credite; Șeptel, Porturi	47
Tailandă	Populație	31,1
R.D.P.	Agricultură	8,3
Yemen		

Asociația Internațională de Dezvoltare — ca filială a B. M. funcționând totuși ca entitate distinctă din punct de vedere legal și financiar, acordă credite în condiții preferențiale țărilor membre cel mai puțin dezvoltate, pentru proiecte de dezvoltare de mare prioritate economică. Creditele de dezvoltare aprobate de IDA sint rambursabile în termen de 50 de ani și nu au dobândă. După o perioadă de grație de 10 ani, începe rambursarea creditului în proporție de 10% pe an timp de încă 10 ani, urmând ca în următorii 30 de ani să se ramburseze cite 30% pe an. Acoperirea cheltuielilor de funcționare a I.D.A. se face prin perceperea unui comision de 0,75% pe an pentru partea scoasă din casă din fiecare credit.

Imprumuturile Băncii Mondiale conform regulilor fundamentale din actul constitutiv se acordă numai pentru scopuri productive, având în vedere posibilitățile de rambursare, împrumuturile fiind garantate de guvernul țării beneficiare. Utilizarea împrumuturilor nu este condiționată de cumpărarea din una sau alta din țările membre ale băncii. Cea mai mare parte a sumelor pe care B. M. le dă cu împrumuturi provin din propriile ei împrumuturi contractate pe diferite piețe de capitaluri, în condiții comerciale. Ca urmare B. M. percepe pe perioada rambursării împrumutului — în medie de 20 de ani — o dobândă de circa 8,5%. Conform uzanțelor este necesar ca beneficiarii împrumuturilor să-și procure bunurile și serviciile finanțate de B. M. prin organizarea de licitații internaționale, res-

pectiv trimiterea de cereri de ofertă către țările membre ale B.M. sau Elveția care deși nu e membră a furnizat resurse Grupului Băncii. La compararea ofertelor se acordă de obicei o preferință furnizorilor locali — în limita unei marje de maximum 15%. În cazul lucrărilor de construcții nu se acordă nici o marjă.

Asociația Internațională de Dezvoltare — ca filială a B. M. funcționând totuși ca entitate distinctă din punct de vedere legal și financiar, acordă credite în condiții preferențiale țărilor membre cel mai puțin dezvoltate, pentru proiecte de dezvoltare de mare prioritate economică. Creditele de dezvoltare aprobate de IDA sint rambursabile în termen de 50 de ani și nu au dobândă. După o perioadă de grație de 10 ani, începe rambursarea creditului în proporție de 10% pe an timp de încă 10 ani, urmând ca în următorii 30 de ani să se ramburseze cite 30% pe an. Acoperirea cheltuielilor de funcționare a I.D.A. se face prin perceperea unui comision de 0,75% pe an pentru partea scoasă din casă din fiecare credit.

Seminar „AROMAR” pe tema:

TEHNICI DE PROMOVARE A EXPORTURILOR

Sub această temă s-a desfășurat în Capitală timp de 2 zile (11—12 iulie) un seminar al Asociației Române de Marketing — filiala București — realizat împreună cu cadre de conducere și specialiști ai concernului Gutehoffnungshütte — R. F. Germania.

Lucrările simpozionului au abordat diferite aspecte ale dezvoltării comerțului exterior și cooperării economice internaționale între cele două țări, specificul marketingului produselor industriale pentru investiții și pentru consum, căi de extindere a cooperării în cadrul societăților mixte și pe terțe piețe, utilizarea eficientă a mijloacelor promoționale de mare eficiență ca publicitatea, informarea prin presa de specialitate etc.

Responsabilul rubricii
RELAȚII VALUTAR-FINANCIARE
 Ioan GEORGESCU

contract economic

Penalități pentru executarea obligațiilor calitativ necorespunzătoare

În legătură cu posibilitatea stabilirii prin acordul părților, în temeiul art. 2 din H.C.M. nr. 306/1970 a penalităților pentru încălcarea unor obligații în privința cărora dispozițiile legale nu prevăd aceste sancțiuni, în practică s-a ridicat problema dacă aceasta se referă și la penalități pentru executarea calitativ necorespunzătoare. Într-o primă opinie, pornindu-se de la interzicerea livrării produselor "care nu corespund prevederilor calitative stabilite în contract" (art. 15, alin. 3 din Legea nr. 71/1969) s-a considerat că părțile n-ar putea prevedea în contract penalități pentru executarea calitativ necorespunzătoare. Legea interzicând executarea calitativ necorespunzătoare, aceasta nu poate avea loc, în mod legal, și deci nu poate exista situația ce ar forma obiectul acestor penalități.

Considerăm că această opinie n-a surprins toate aspectele și consecințele răspunderii furnizorului pentru calitatea produselor. Penalități pentru executarea calitativ necorespunzătoare, stabilite prin acordul părților, sînt necesare în practică, cel puțin în următoarele categorii de situații:

O primă categorie de situații este determinată de descoperirea unor deficiențe de calitate, datorită manifestării unor vicii ascunse a căror cauză prin definiție, existentă la recepție, nu poate fi descoperită. În aceste împrejurări, deși părțile au respectat interdicția de a se livra și recepționa produse ce nu corespund criteriilor de calitate, totuși după recepție, se constată la beneficiar produse ce se dovedesc necorespunzătoare calitativ. În realitate, executarea remedierilor, înlocuirea pieselor defecte ș.a., creează dificultăți sau prejudicii în activitatea unității beneficiare. Practica arbitrală a admis repararea, prin daune a dobînzilor majorate, plătite de unitatea beneficiară "băncii la creditele acordate pentru utilaje montate, dar nefiind în funcțiune, datorită unor vicii ascunse". În genere, apariția unor vicii ascunse prin remedierile și intreruperile de producție pe care le implică, poate lipsi unitatea beneficiară de beneficiul stabilit a se realiza prin funcționarea anumitor utilaje sau a altor fonduri fixe.

¹ Dec. P.A.S. nr. 114/1977 — nepublicată.

A doua categorie de situații provine din specificul reglementării criteriilor de calitate prin dispozițiile Legii calității produselor și serviciilor nr. 7/1977. Potrivit art. 30 din această lege unitățile beneficiare au obligația să preia „numai acele produse care corespund normelor de calitate”. Interdicția preluării unor produse necorespunzătoare calitativ privește deci criteriile de calitate cu caracter general, prevăzute în standarde, norme tehnice de ramură ș.a. Dacă părțile au stabilit în contract criterii de calitate superioare celor generale, cu ocazia recepției, beneficiarul poate renunța la acestea fără a prelua însă produse care nu corespund normelor de calitate. Unele criterii de calitate stabilite de părți pot avea în vedere și particularități ale activității lor, realizarea unor produse cu o anumită utilizare în sfera unității beneficiare. La încheierea contractului, pentru a impune respectarea criteriilor de calitate stabilite de părți, ce determină produsele optime activității beneficiarului, s-ar putea prevedea și penalități pentru nerespectarea acestora. Constatarea la recepție a nerespectării criteriilor specifice, stabilite numai de părți, poate avea două soluții posibile. Într-o primă soluție, beneficiarul ar putea renunța la primirea produselor, pentru nerespectarea clauzelor referitoare la calitate menționate și astfel, cel puțin temporar, contractul nu se realizează în natură. În a doua soluție, beneficiarul renunțînd la criteriile de calitate stabilite prin contract spre a primi produsele, exclude consecințele acelor obligații convenite tocmai „potrivit specificului relațiilor economice pentru care s-au încheiat contractele” (art. 2 din H.C.M. nr. 306/1970). În această situație, beneficiarul poate avea dificultăți prin folosirea unor produse ce nu corespund întru totul criteriilor incluse în contract și avute în vedere în organizarea activității sale: materia primă, de pildă, de altă calitate poate determina cheltuieli suplimentare de prelucrare; similar, acceptarea acelor produse, prin renunțarea la criteriul specific stabilit prin contract poate crea dificultăți unității beneficiare în desfășurarea acestora.

A treia categorie de situații se referă la acele produse ce ar deveni necorespunzătoare calitativ prin mici remedieri pe care le poate executa și unitatea beneficiară; restituirea acestor produse unității furnizoare spre remediere, ar fi neeconomică prin cheltuielile de transport pe care le determină.

O analiză distinctă implică prezentarea la recepție de către furnizor a unor produse necorespunzătoare calitativ. În această situație, se consideră că, obligația livrării produselor rămîne neexecutată și singura sancțiune aplicabilă furnizorului o constituie penalitățile de intîngiere. În acest mod, prezentarea la recepție a unor produse necorespunzătoare calitativ nu este sancționată distinct. Sub aspectul activității economice practice însă, respingerea produselor la recepție are anumite consecințe ce trebuie să-și găsească o configurare juridică. Beneficiarul a organizat recepția și primirea produselor avînd de cele mai multe ori cheltuieli în legătură cu aceste operațiuni (trimiterea mijloacelor de transport, deplasarea delegaților săi ș.a.). Pentru unele produse — cum sînt instalațiile, mașinile și utilajele cu grad înalt de complexitate tehnică, operațiunile de control al calității se realizează de către unități specializate, pe baza contractelor încheiate de unitatea beneficiară (art. 48 din Legea calității produselor și serviciilor nr. 7/1977). Unitatea beneficiară rămîne obligată față de unitatea specializată, executantă, chiar dacă produsele prezentate de furnizor au fost respinse la recepție, nefiind necorespunzătoare calitativ.

Sub aspectul activității unității furnizoare, prezentarea unor produse necorespunzătoare calitativ denotă un slab nivel de autoexigență față de calitatea produselor în faza premergătoare recepției. După cum rezultă, în fapt, respingerea produselor la recepție, pentru nerealizarea criteriilor de calitate constituie o abatere distinctă. De aceea, și pe plan juridic, trebuie să fie sancționată distinct prin prevederea de către părți, în contract, a unor penalități pentru prezentarea la recepție de produse necorespunzătoare calitativ.

În toate situațiile menționate se decide un cîmp de acțiune pentru realizarea principalelor funcții ale clauzei penale. Introducerea în contract a penalităților pentru executare calitativ necorespunzătoare, precum și a penalităților pentru prezentarea la recepție de produse calitativ necorespunzătoare stimulează unităților furnizoare spre autoexigență sporită. Unitățile furnizoare vor putea evita plata a-

cestor penalități prin organizarea corespunzătoare a controlului tehnic al calității produselor, prin promovarea răspunderii personalului încadrat. Se realizează astfel funcția de prevenire și sancționare a clauzei penale. Totodată, sînt multe situații în care unitatea beneficiară poate avea prejudicii datorită nerespectării de către unitatea furnizoare a tuturor obligațiilor

financiar

Atribuțiile conducătorului unității în legătură cu controlul financiar preventiv

Legea nr. 9/1974 (modificată și republicată în 1977) stabilește conducătorilor unităților economice socialiste o serie de atribuții și sarcini în domeniul controlului financiar preventiv pe care le evidențiem și analizăm.

În primul rînd este de subliniat că în art. 1 alin. 2, legea instituie o obligație de ordin general și principal în sarcina tuturor cadrelor de conducere — inclusiv conducătorilor de întreprinderi și centrale — de a gospodări cît mai eficient și economic mijloacele materiale și bănești și de a respecta dispozițiile legale care reglementează constituirea și utilizarea acestor fonduri. Obligația instituită în art. 1 alin. 2 din lege nu rămîne o simplă declarație de principiu, deoarece potrivit alin. final din același art. 1 toți cei care angajează, administrează (deci și conducătorii, dat fiind că noțiunea de administrare are aici un conținut larg) sau cei ce mînuiesc mijloacele materiale și bănești poartă întreaga răspundere pentru utilizarea lor rațională, cu maximum de eficiență, iar art. 40 instituite în mod expres răspunderea (civilă, materială, disciplinară, administrativă sau penală, după caz), a tuturor conducătorilor care nu asigură organizarea și exercitarea corespunzătoare a controlului financiar preventiv sau încalcă în orice alt mod prevederile Legii nr. 9/1974.

Pentru obținerea unei cît mai mari eficacități în exercitarea controlului preventiv, adică spre a se evita păgubirea avutului obștesc, conducătorii unităților socialiste au, în mod concret, următoarele obligații și atribuții:

— să organizeze și să verifice modul de efectuare a controlului preventiv atît în unitatea proprie cît și în cele subordonate;

— să stabilească, prin ordine sau decizii persoanele care exercită controlul financiar preventiv; operațiile și documentele pe care trebuie să le verifice;

— să ia măsuri pentru punerea la dispoziția acestor persoane a legislației necesare exercitării controlului preventiv;

sale în legătură cu calitatea produselor. Prin stabilirea penalităților pentru executarea calitativ necorespunzătoare sau pentru prezentarea la recepție de produse necorespunzătoare se asigură o acoperire, fie și parțială, a prejudiciilor produse unității beneficiare, realizîndu-se deci și funcția de reparație a clauzei penale.

M. PASCU

— să supună dezbaterii, în cadrul organului de conducere colectivă, și activitatea de control financiar preventiv. Această dezbaterie are loc, potrivit art. 32 din lege, odată cu analizarea rezultatelor economico-financiare pe bază de bilanț;

— în baza art. 8 din lege, de a stabili prin regulamentele de organizare și funcționare ale unităților respective, atribuțiile și răspunderile ce revin fiecărei persoane care semnează, întocmește sau participă la întocmirea documentelor pentru operațiile ce se supun controlului financiar preventiv, precum și a celor care exercită acest control, iar în baza art. 6 alin. 1 din același act normativ, conducătorul are obligația de a imputernici anume persoane care să exercite acest control, adică să verifice operațiile și să vizeze documentele în care acestea sînt consemnate;

practică arbitrală

Manifestări ale principiului oficialității în rezolvarea litigiilor dintre unitățile economice

Litigiile arbitrale dintre unitățile socialiste reprezintă, întotdeauna, rezultatul unor deficiențe care prejudiciază îndeplinirea sarcinilor de plan și interesele economiei naționale.

De aceea, dincolo de aspectul pur juridicțional, organele arbitrale sesizate cu rezolvarea litigiilor sînt preocupate de stabilirea deficiențelor reale, ceea ce nu este posibil decît prin elucidarea completă și aprofundată a faptelor și relațiilor ce interesează obiectul dedus soluționării. Așa se explică de ce, mai mult decît în activitatea altor organe juridicționale, rezolvarea litigiilor arbitrale are loc în condițiile unei pronunțate afirmări a principiului oficialității. Cu alte cuvinte, mijloacele procesuale nu sînt lăsate numai la îndemina părților, ci sînt folosite de arbitraj în mod activ

— au dreptul să aprobe, în conformitate cu art. 12 alin. 2 din lege, în funcție de volumul și complexitatea operațiilor, la propunerea conducătorului compartimentului financiar-contabil, ca exercitarea acestui control să se facă și de alte persoane cu atribuții financiar-contabile din cadrul unității. Această sarcină se va îndeplini fie exclusiv fie pe lângă celelalte sarcini de serviciu după cum a fost dată respectiva imputernicire de către conducător;

— în conformitate cu art. 16 alin. 2 din lege, conducătorul unității este obligat a analiza împreună cu conducătorul compartimentului financiar-contabil, cazurile în care persoanele imputernicite nu sînt de acord cu efectuarea operațiilor supuse controlului, situație în care refuzul de viză se dă de către acesta din urmă;

— potrivit art. 17 din lege, conducătorul unității poate dispune în scris, pe propria sa răspundere, efectuarea operației pentru care s-a refuzat viza de control preventiv în fază de angajare sau de plată, după caz. În asemenea situații, desigur, nu prea frecvente, conform art. 17 lit. b, din citatul act normativ, cînd refuzul se dă în faza de plată, documentele se depun la bancă ori la compartimentul care execută operația cu mențiunea refuzului de viză, conducătorul unității avînd obligația a le semna;

— în baza art. 29 alin. 2 din lege, cînd conducătorul unității nu este de acord cu refuzul de viză dat de organele Curții Superioare de Control Financiar sau de persoane imputernicite de Curte, se va adresa ministerului sau organului ierarhic superior.

dr. C. JORNESCU

pentru ca echilibrul economic dintre unitățile litigante — zdruncinat datorită cauzelor care au generat litigiul — să fie restabilit în mod prompt și în acord cu interesele generale ale economiei naționale.

Într-adevăr, soluția arbitrajului, deși se repercutează direct asupra unităților economice-părți în litigii, interesează însăși economia națională, prin efectele pozitive pe care le produce în direcția întăririi disciplinei de plan și contractuale.

Iată de ce, încă din primele faze de rezolvare a litigiului, arbitrajul intervine activ și energic, pentru a descoperi cauzele reale care l-au determinat, pentru a obține asemenea elemente care să permită soluționarea conflictului față de toate unitățile socialiste interesate, cu efecte de dis-

ciplinare și de eradicare a cauzelor care ar permite repetarea abaterilor în viitor.

Pe această linie, arbitrajul exercită dreptul de a introduce în litigiu, din oficiu, toate unitățile socialiste a căror prezență este reclamată de justa soluționare a cauzei. Astfel, dacă într-un litigiu determinat de refuzul unității beneficiare de a achita prețul unor produse pe motivul neprimirii lor, unitatea furnizoare dovedește că le-a predat cărașului, acesta din urmă, dacă nu a fost atras în litigiu din inițiativa părților, este introdus în cauză din oficiu pentru a dovedi modul cum și-a îndeplinit obligațiile asumate prin contractul de transport. Mai precis, dacă cărașul nu dovedește că a predat produsele unității beneficiare, destinată în cadrul contractului de transport, își va vedea angajată răspunderea cu daune echivalente cu valoarea produselor respectivelor.

O altă manifestare a principiului oficialității o constituie verificarea pe care organele arbitrale sînt îndatorate s-o facă în conformitate cu art. 37 din Regulile procedurii arbitrale. Astfel, dacă în cursul soluționării litigiului, intervine între părți o înțelegere, arbitrajul ține seama de ea numai în măsura în care concordă cu dispozițiile normative în vigoare și cu prevederile obligatorii ale sarcinii de plan.

Verificarea înțelegerii părților sub acest aspect se impune atît în cazul revocării acțiunii cît și în situația în care unitatea reclamantă renunță la o parte din pretenții sau cea pîrîtă achiesează la ele.

Cu alte cuvinte, odată sesizat arbitrajul, părțile nu pot desiza, prin acordul lor, de obiectul litigiului, ceea ce este pe deplin explicabil dacă se are în vedere semnificația litigiului arbitral la care ne-am referit mai sus. Deci, chiar dacă părțile ar conveni că valoarea penalităților datorate este mult mai mică decît cea pretinsă prin acțiune, acordul lor va fi luat în considerare numai după verificarea temeiniciei motivelor care au determinat reducerea valorii penalităților. Întrucît aceste motive ar fi nelegale, arbitrajul, înlăturînd înțelegerea părților, este dator să oblige unitatea pîrîtă la plata cuantumului penalităților legal datorate, în raport cu împrejurările concrete ale cauzei.

Pe linia îndeplinirii rolului său activ, arbitrajul are nu numai dreptul de a depăși limitele pretențiilor formulate, dar și obligația de a modifica temeiul acțiunii în raport cu drepturile pe care unitatea reclamantă le putea valorifica în conformitate cu dispozițiile normative în vigoare.

Astfel, de pildă, prin acțiune s-a solicitat obligarea antreprenorului pîrît la plata cu titlu de daune a dobînzilor majorate care s-au perceput de către bancă unității reclamante ca urmare a nerealizării la termen a unui obiectiv de investiții din vina antreprenorului.

Organul arbitral sesizat cu rezolvarea litigiului a respins acțiunea, reținînd că, potrivit art. 15 lit. b din Regulamentul privind contractul de antrepriză pentru lucrările de construcții-montaj, aprobat prin H.C.M. nr. 1002/1964, în cazul nerespectării termenelor de predare a obiectivelor de investiții, antreprenorul datorează penalități și daune în completare, pînă la acoperirea prejudiciului efectiv. Or — motivează arbitrajul — în speță nu este cazul să se acorde daune în completare, deoarece valoarea prejudiciului nu depășește cuantumul penalităților pentru care unitatea reclamantă nu și-a exercitat dreptul la acțiune.

Hotărîrea astfel pronunțată a fost desființată prin Decizia primului arbitru de stat nr. 3882/1977 în care se rețin următoarele:

„Arbitrajul avea obligația ca, în temeiul principiului oficialității, caracteristic procesului arbitral și al rolului său activ, să examineze dacă nu

se justifica modificarea din oficiu a temeiului legal al acțiunii reclamantei din daune în acela de penalități, de sigur în limitele sumei pretinse prin cererea de arbitrare (89367 lei).

Intr-adevăr, în raport cu data introducerii acțiunii arbitrale (25 aprilie 1977, data poștei) dreptul la acțiune al reclamantei pentru plata penalităților privind nepredarea la termen a obiectivului de investiții nu este prescris în intervalul 25 octombrie 1976 — 25 aprilie 1977.

Avînd în vedere că obiectivul a fost admis la recepție în intervalul 28 decembrie 1976 — 3 ianuarie 1977, în principiu, răspunderea pîrîtului pentru nepredarea obiectivului de investiții la termenul contractual putea fi antrenată pe perioada 25 octombrie 1976 — 28 decembrie 1976 și în limitele sumei de 89367 lei, pretinsă prin acțiunea introductivă“.

I. ICZKOVITS

autoconducere

Noi atribuții ale organelor de conducere colectivă

Acte normative recente stabilesc noi atribuții, sarcini și răspunderi organelor de conducere colectivă din întreprinderi și centrale, materializînd astfel și sub această formă — unele elemente ale principiului autoconducerii.

● În cadrul măsurilor de perfecționare a conducerii și planificării economiei, Consiliul de Stat a adoptat Decretul nr. 199/1978 (publicat în B.Of. I nr. 47 din 14 iunie 1978) cu privire la calcularea, eliberarea și controlul utilizării fondului de retribuire a muncii în industrie.

În baza art. 1 din acest act normativ, organele de conducere colectivă ale întreprinderilor și centralelor industriale (și ale unităților cu statut de centrală) au următoarele obligații:

— să ia măsuri tehnico-organizatorice corespunzătoare pentru îndeplinirea planului valorii producției nete, precum și pentru realizarea ritmică a planului producției fizice și în structura sortimentală stabilită pe baza contractelor economice încheiate:

— să ia măsuri pentru reducerea cheltuielilor materiale, pentru creșterea productivității muncii, precum și pentru utilizarea rațională a forței de muncă și a fondului de retribuire planificat.

Îndeplinirea obligațiilor sus-menționate implică o activitate permanentă susținută și responsabilă în toate compartimentele unităților industriale (aprovizionare-desfacere, tehnic-producție, cercetare) sub îndrumarea și controlul organelor de conducere colectivă.

În conformitate cu art. 9(1) din același act normativ, în cazul ivirii unor depășiri necorespunzătoare a fondului de retribuire, organele de conducere colectivă ale întreprinderilor sînt obligate a analiza cauzele care au condus la această situație și să stabilească măsuri pentru recuperarea rămînelor în urmă. În baza prevederii cuprinsă în art. 9(2), biroul executiv al centralei poate aproba eliberarea de către bancă a sumelor reprezentînd depășiri necorespunzătoare în limita a 10% din fondul total de retribuire planificat trimestrial unității respective și cel mult de două ori pe an pentru aceeași unitate.

Încălcarea prevederilor decretului de față atrage răspunderea disciplinară, administrativă, materială, civilă sau penală, după caz, pentru pagubele produse. De această răspundere nu sînt apărute nici organele de conducere colectivă (art. 24 din actul normativ).

● Prin Decretul nr. 149/1978 al Consiliului de Stat privind organizarea și dezvoltarea turismului de masă s-au conferit unele atribuții și obligații consiliilor oamenilor muncii din unitățile economice socialiste.

În baza art. 2 și art. 5 din Decret, în fiecare unitate socialistă se înființează o comisie pentru turismul de masă avînd obligația să organizeze în timpul liber și la sfîrșit de săptămînă, cu ocazia sărbătorilor legale, acțiuni turistice de masă și recreativ-distractive, de largă accesibilitate — excursii, drumeții, expediții, concursuri

de orientare turistică — precum și participarea la manifestări sportive și serbări cimpenești.

Comisiile pentru turismul de masă din unitățile socialiste sînt alcătuite din 5—11 membri dintre care și reprezentanții ai consiliilor oamenilor muncii. Potrivit art. 8 alin. 3 din Decretul citat, consiliile oamenilor muncii desemnează unul sau mai mulți reprezentanți în comisiile respective, prin adoptarea unei hotărîri în acest sens, în condițiile art. 44 din Legea nr. 11/1971.

În conformitate cu art. 16 din Decret, consiliul oamenilor muncii are obligația de a asigura condițiile organizatorice și materiale pentru buna desfășurare a activității comisiei pentru turismul de masă din respectiva unitate socialistă.

Deși Decretul nr. 149/1978 nu prevede sancțiuni în cazul nerespectării dispozițiilor sale, nu se poate deduce că atribuțiile conferite și obligațiile instituite consiliilor oamenilor muncii sînt facultative. În conformitate cu art. 97 din Codul muncii, persoanele încadrate în muncă au datoria de a realiza întocmai și la timp obligațiile ce le revin și, deci, în cazul în care aceste obligații sînt încălcate este atrasă răspunderea disciplinară a membrilor acestor organe de conducere colectivă, în conformitate cu art. 100(1) din Codul muncii și art. 49 alin. 1 din Legea nr. 11/1971.

● În vederea modernizării și utilizării depline a mijloacelor de producție și a forței de muncă, introducerii tehnologiilor moderne, organizării științifice a producției, pentru reducerea consumului de materii prime și energie, precum și pentru obținerea unei eficiențe economice superioare, Consiliul de Stat a adoptat Decretul nr. 72/1978 pentru aprobarea Statutului cooperării în producție între întreprinderi industriale de stat și cooperative meșteșugărești.

Potrivit art. 2 din Statut, cooperarea în producție se organizează pe baza acordului de voință al întreprinderilor de stat și al cooperativei meșteșugărești care își corelează reciproc activitatea în vederea îndeplinirii planului lor economic și financiar.

În conformitate cu art. 6 din Statut, activitatea de cooperare se stabilește și se desfășoară potrivit contractelor anuale de cooperare încheiate între cooperativele meșteșugărești, în calitate de furnizoare și întreprinderile de stat ca beneficiare. Aceleași unități au competența să încheie contracte-cadru pe mai mulți ani, care vor sta la baza contractelor anuale de cooperare.

Contractul de cooperare încheiat între cooperativa meșteșugărească și întreprinderea industrială de stat are caracterul de contract economic (art. 8 alin. 1 din statut).

Conform prevederii exprese cuprinsă în art. 6 alin. 3 din Statut, contractul-cadru de cooperare se aprobă

de adunarea generală a oamenilor muncii din întreprinderea de stat cu respectarea condițiilor prevăzute de Legea nr. 11/1971 și de adunarea generală a membrilor cooperativei meșteșugărești potrivit dispozițiilor Legii nr. 14/1978.

Dindu-se în competența organelor de conducere colectivă a acestor unități socialiste dreptul de a decide cu privire la modul și condițiile cooperării în producție între unități de stat și organizații cooperatiste s-a concretizat în mod creator, în forme adecvate, principiile autoconducerii și autogestunii. Aceste organe vor avea în vedere, în luarea deciziei respective, ridicarea mai rapidă a nivelului de dez-

voltare economico-organizatorică și tehnică a producției lor, dar și satisfacerea cerințelor populației cu bu-nuri de consum și a altor necesități ale economiei naționale.

Deși statutul nu cuprinde prevederi cu privire la modificarea, prelungirea sau rezilierea contractului cadru de cooperare, o dispoziție identică sau similară celeia cu privire la competența de încheiere a acestuia, potrivit principiului simetriei actelor juridice vom conchide că și modificarea sau încetarea acestui gen de contract economic este tot de competența adunărilor generale.

J. COSTIN

raporturi de muncă

Dispoziția de desfacere a contractului de muncă

Actul de voință al unității rămîne fără valoare dacă nu este stabilit printr-o dispoziție scrisă, motivată de fapt și drept, emisă de conducerea unității. Este regula care se desprinde din art. 134 din Codul muncii care dispune că „desfacerea contractului de muncă, în toate situațiile se stabilește prin dispoziția scrisă a conducerii unității, cu arătarea motivelor, a prevederilor legale a termenelor, precum și a organelor la care măsura luată se poate ataca. Aceasta se comunică în scris, în termen de 5 zile de către unitate și își produce efectele de la data comunicării”.

Textul legal, precizînd expres că chiar desfacerea contractului se face în scris și nu numai comunicarea măsurii și obligînd unitatea să arate prevederile legale, termenele de contestare și organele la care măsura poate fi atacată, reprezintă o sporire a garanțiilor juridice prevăzute în folosul persoanelor încadrate pentru valorificarea cu mai multă ușurință, pe cale legală, a drepturilor lor împotriva oricărui abuz privind exercitarea dreptului la muncă.

Prevederile legale de mai sus constituie un mijloc de asigurare a dreptului la muncă și o garanție a dreptului de apărare și sînt obligatorii pentru unitate, validînd actul de voință al unității.

● Dispoziția de desfacere a contractului de muncă numită de regulă „ordin” sau „decizie” trebuie să cuprindă motivele de fapt și de drept care au determinat asemenea măsură.

Așa cum s-a pronunțat și practica juridică, lipsa motivării naște prezumția de ilegalitate și are ca efect nulitatea măsurii luate, în timp ce motivarea incompletă, parțială, prin indicarea unor fapte generale, dă dreptul unității să completeze, în fața instanței, motivele care au justificat desfacerea contractului (Tr. Supr., col. civ.

dec. nr. 356/1968 ; sect. civ. dec. nr. 44/1972).

Sigur că acest lucru este posibil, deoarece potrivit art. 178 din Codul muncii, în orice litigii de muncă, dovada temeiniciei și legalității dispoziției sau măsurii luate de unitate este în sarcina acesteia. Nu este însă mai puțin adevărat că motivele înscrise în dispoziția de desfacere nu pot fi modificate ulterior de către unitate (nici de către instanță) litigiul soluționîndu-se în cadrul stabilit prin motivele indicate ca temei al desfacerii (Tr. Supr., cod. civ., dec. nr. 314/1963 ; dec. nr. 180/1969).

● Într-un caz unitatea dispune desfacerea contractului motivînd măsura luată prin diferite abateri disciplinare și indică ca temei legal art. 130, alin. 1, lit. e din Codul muncii (Tr. Suprem, Sect. civ. dec. nr. 1736/1974, nepublicată).

O asemenea situație nu este corectă — și trebuie să observăm că este destul de frecvent întîlnită — dar nici nu duce la anularea măsurii. Așa cum a precizat Tribunalul Suprem cu diferite prilejuri textul de lege indicat în decizie trebuie să corespundă descrierii faptelor dar indicarea greșită a textului de lege nu are ca efect anularea desfacerii contractului, organul jurisdicțional fiind competent să rectifice încadrarea greșită a faptelor cu textul de lege corespunzător. (Sect. civ. nr. 2266/1972 ; dec. nr. 320/1970, p. 258).

● Ni se pare cu totul întemeiat punctul de vedere conform căruia desfacerea contractului de muncă este consecința voinței exteriorizate a unității. (N. Perju, în R.R.D., 1969, nr. 10 p. 29). Ceea ce este însă important acum și aici este de a evidenția că legiuitorul nu leagă efecte nici de data cînd s-a exteriorizat voința, nici de data înscrisă în dispoziția de desfacere ci numai de data „comunicării” acestei

întrebări — răspunsuri

dispoziții, obligând unitatea să facă comunicarea în 5 zile, omisiune care neducând la nulitatea măsurii poate întârzia producerea efectelor sale. (Tr. Suprem, Col. civ. nr. 2051/1956).

Cu privire la această problemă instanța supremă a stabilit următoarele: pînă la data comunicării scrise, contractul de muncă nu este desfăcut fiind considerat „în ființă” (Col. civ. dec. nr. 1045/1965) iar unitatea are obligația să plătească retribuiția celui în cauză (Col. civ. dec. nr. 869/1968).

● În practică s-a pus problema dacă se comunică chiar decizia de desfacere sau este suficientă o adresă a compartimentului de specialitate, după cum s-a ridicat problema privind modalitățile de comunicare. Instanța supremă a promovat punctul de vedere potrivit căruia este suficient să se comunice chiar printr-o adresă, dacă aceasta conține toate elementele precizate de lege (Col. civ. dec. nr. 11/1966). În cazul cînd persoana refuză să primească comunicarea, aceasta poate fi făcută prin poștă cu confirmare de primire. Comunicarea se poate face prin condica de expediții a unității, inserîndu-se în aceasta actul înminat, data predării, semnătura sau refuzul de a semna, certificate de cel care face predarea (Col. civ. dec. nr. 764/1963); în conformitate cu prevederile art. 92 din Codul de procedură civilă care, potrivit art. 18 din Codul muncii întregesc prevederile acestuia.

Afișarea la locul de muncă, înmînarea altei persoane încadrate a dispoziției de desfacere nu sînt considerate ca modalități de comunicare, deoarece nu poate fi stabilită data certă a cunoașterii măsurii luate (Tr. Suprem, col. civ. dec. nr. 294/1965).

● Persoana încadrată nu poate fi lipsită de dreptul de a cunoaște motivele pentru care i s-a desfăcut contractul în raport de care urmează să-și formuleze apărările, care sîngure sînt de natură să pună persoana încadrată în cunoștință de cauză pentru a putea să accepte măsura dacă este legală sau să o atace dacă o consideră abuzivă. (Tr. Suprem. Col. civ. dec. 651/1968 și dec. nr. 869/1966).

● Împotriva dispoziției de desfacere a contractului de muncă este deschisă calea de atac a contestației la organele și în termenele prevăzute de lege și care trebuie să fie precizate în dispoziția de desfacere a contractului. Actualul Cod al muncii stabilește un singur termen de sesizare, de 30 de zile care potrivit art. 178 din Codul muncii coroborat în cazul de față cu art. 134 (2) din același cod, curge de la data comunicării. De asemenea, Codul muncii prevede două categorii de organe competente să soluționeze contestațiile împotriva desfacerii contractului de muncă: instanța de judecată (art. 174 lit. b) din Codul muncii și organul administrativ ierarhic superior (art. 175, lit. b) din același Cod (cu unele excepții prevăzute în statute speciale)

Dr. Ioanif. R. URS

● **I. GRIGOROPOL (București)** întreabă dacă introducerea într-un litigiu arbitral a întreprinderii de exploatarea portului — IEP — Constanța, este de natură să atragă, indiferent de valoarea litigiului, declinarea competenței în favoarea Arbitrajului de Răspunsul este negativ.

Contrar părerii dvs., I.E.P. Constanța nu este o întreprindere de comerț exterior pentru ca prezența ei în litigiu să atragă competența exclusivă a Arbitrajului de Stat Central, conform art. 9 din Legea nr. 5/1954. Întreprinderea menționată este o unitate de prestare re servicii pentru întreprinderile de comerț exterior, pentru unitățile furnizoare autorizate să efectueze direct operațiuni de export, precum și pentru unitățile beneficiare ale produselor din import.

● **A. MUȘATESCU (Craiova)** se interesează de penalitățile aplicabile în cazul în care o unitate socialistă consumă energie termică cu depășirea cantității contractate.

În cazul depășirii cantității de energie termică contractată se aplică, trimestrial, o penalitate de 200% calculată asupra prețului la cantitățile consumate în depășire astfel:

— la consumatorii cu prețuri de tip binom, penalitatea se aplică la prețurile pentru energie.

— la consumatorii cu prețuri de tip monom, cu excepția cantităților livrate populației pentru încălzit și utilizări menajere ș sanitare și revinzătorilor, penalitatea se aplică la întreaga valoare facturată rezultată din aplicarea prețului de tip monom.

Cantitatea de energie termică contractată nu poate diferi de cea repar-tizată.

● **I. GRUMA (Brașov)** întreabă dacă lipsa disponibilității în contul unei unități socialiste, ca urmare a nerealizării planului de producție din cauza neprimirii utilajelor din import, poate constitui o scuză legală pentru neîndeplinirea la termen a obligațiilor de plată față de alte unități socialiste.

Răspunsul este negativ.

Neprimirea utilajelor din import nu constituie, în principiu, potrivit practicii arbitrale constante, o situație de forță majoră.

Dealtfel, în cazul nerealizării planului de producție și de încasări, în condițiile arătate, unitatea respectivă trebuia să solicite credite bancare pentru a fi în măsură să efectueze la termen plățile.

● **N. GILOIU (Gorj)** întreabă dacă prețul stabilit prin înțelegerea părților și care corespunde cu interesele lor reciproce, poate fi înlăturat pe motiv că pentru prestația respectivă există un alt preț stabilit pe cale normativă.

Este de principiu că valoarea prestațiilor executate se decontează, în raporturile dintre unitățile socialiste la prețurile legal stabilite.

Intrucît chiar dv. invedați că pentru prestația în cauză există preț fixat prin hotărîre a Consiliului de Miniștri, rezultă, în mod implicit, că părțile nu erau îndreptățite să stabilească, prin acordul lor, un alt preț. Ca atare, prețul convenit de către părți nu este legal și nici aplicabil la decontarea valorii prestației.

● **I. GÜRGEY (Satu Mare)** solicită lămuriri cu privire la tarifele datorate, între unitățile socialiste, pentru utilajele de construcții închiriate.

Aceste tarife ca și normele generale de închiriere a utilajelor construcției au fost stabilite, în temeiul art. 31 din Decretul nr. 394/1976, prin Catalogul aprobat de Ministerul Construcțiilor Industriale și Institutul central de cercetare, proiectare și directivare în construcții la 4 decembrie 1976.

● **M. GRÜN (Timișoara)** se interesează de consecințele întârzierii în plata prețului produselor livrate, atunci cînd întârzierea s-a datorat faptului că unitatea beneficiară a utilizat creditele bancare pentru alte destinații decît cele avute în vedere la acordarea creditelor.

Neîndeplinirea la termen a obligației de plată a prețului, în condițiile descrise de corespondentul nostru, învederează o atitudine net culpabilă, astfel că unitatea beneficiară are de suportat toate consecințele pe care le prevede legea pentru întârzierea în plata prețului.

● **G. UDRIȘTE (București)** întreabă dacă unitatea beneficiară datorează penalități aferente întârzierii în plata contravalorii utilajelor livrate în condițiile la care se va face referire în cadrul răspunsului.

În contract s-a prevăzut termenul de livrare la 30 iunie 1978, deși repartitia a fost emisă pentru trimestrul I/1978. Intrucît livrarea s-a efectuat la 30 martie 1978 iar unitatea beneficiară nu asigurase, pînă la această dată, fondurile necesare pentru plată, decontarea prețului utilajelor s-a efectuat cu mare întârziere.

În situația dată, penalitățile sînt datorate, deoarece contractul se consideră de drept modificat corespunzător repartitiei, iar unitatea furnizoare nu a efectuat o livrare anticipată. Unitatea beneficiară avea obligația să asigure la timp fondurile necesare achitării utilajelor contractate și întrucît nu a procedat astfel, răspunde pentru întârzierea în plată.

H. M.

● **ANA KISS, Satu Mare** — Potrivit prevederilor art. 24 din Legea nr. 1/1977, se exceptează de la plata contribuției prevăzute la art. 22 persoanele fără copii, care sînt căsătorite cu persoane cu copii, pe timpul cît durează căsătoria, dacă la data acesteia copiii erau în întreținerea efectivă a unuia dintre soți, sau unul din aceștia plătea pensie de întreținere. Pentru a putea fi exonerată de la plata contribuției, trebuie să prezentați acte oficiale din care să rezulte data căsătoriei și faptul că respectivii copii sînt în întreținerea soțului dv. sau acesta plătește pensie de întreținere.

Contribuția fixă lunară se poate restitui, în cazul cînd a fost reținută nelegal, dacă a fost cerută în termen de un an de la data plății, potrivit prevederilor art. 76 din H.C.M. nr. 792/1960 republicată în anul 1969.

● **ȘTEFAN MARIN, Brașov** — Asociația locatarilor poate încadra administrator și ingrijitori, precum și fochiști pe baza unei convenții de prestare de servicii, retribuiți cu indemnizație lunară, în limitele condițiilor prevăzute în art. 14 și 15 din statutul privind organizarea și funcționarea asociației locatarilor, aprobat prin Decretul nr. 387/1977.

● **GHEORGHE IACOB, Birlad** — Dacă asupra unor clauze din contract, beneficiarul formulează neînțelegeri precontractuale, iar acestea se conciliază la nivelul părților contractante, clauzele astfel stabilite sînt definitive. Organele ierarhice superioare, competente să rezolve neînțelegerile precontractuale, nu le mai pot modifica.

Organele ierarhice superioare pot modifica unele clauze asupra cărora părțile contractante au căzut de acord numai în condițiile art. 11 din Legea contractelor economice nr. 71/1969, în cazurile în care se încalcă prevederile legale.

● **ION GHÎȚULESCU, Petroșani** — Potrivit prevederilor art. 108 din Codul muncii, răspunderea materială pentru pagubele cauzate unității poate fi stabilită numai în cazurile în care aceasta a fost constatată în cel mult 3 ani de la data producerii ei, termenul de emitere a deciziei de imputare fiind de cel mult 60 zile de la data cînd cel în drept să emită decizia a luat cunoștință de producerea pagubei. După expirarea acestui termen, prejudiciul se impută celui vinovat de neluarea măsurii de imputare.

Ținînd cont de aceste prevederi legale, pentru cazurile enunțate la punctele a și b din scrisoare, pentru cei încadrați în prezent la unitate, ca și pentru cei care între timp au plecat la alte unități, se emite decizie de imputare în condițiile prevăzute de art. 108 din Codul

muncii. Pentru cei plecați din unitate, deciziile de imputare se vor transmite la noul loc de muncă. La cazurile prevăzute la pct. c se acționează pe cale civilă.

● **GRUPUL ȘCOLAR COMERCIAL, Cluj-Napoca** — Obligativitatea restituirii cheltuielilor de școlarizare pentru elevii care au părăsit liceul există numai în cazul în care aceștia s-au angajat pe bază de contract să lucreze cel puțin 5 ani în unitățile economice de la care au primit burse (art. 10 din HCM nr. 354/5 aprilie 1974 și art. 70 din Codul muncii). În cazul cînd nu s-au încheiat asemenea contracte, nu există obligația restituirii cheltuielilor de școlarizare pentru elevii de liceu.

● **MARCELA BOGDAN, București** — Legea nr. 4/1973 reglementează construirea și vânzarea locuințelor împreună cu anexele aferente. Ca urmare, nu se pot cumpăra anexe (inclusiv boxe sau garaje) aferente altor locuințe, chiar dacă acestea în unele situații sînt disponibile și ca urmare supuse închirierii.

● **EXPLOATAREA DE GOSPODĂRIE COMUNALĂ ȘI LOCATIVĂ, Vatra Dornei** — Livrarea combustibilului prin depozitele „PECO” se face la prețul de 837 lei/tonă. Livrarea prin tranzit „franco-vagon stația de destinație a beneficiarului” se face la prețul de 757 lei/tonă. Prețurile au la bază Decretul nr. 148/1975; Decretul nr. 394/1976; Precizarea Comitetului de tSat pentru Prețuri nr. 1712/31 mai 1977.

● **NICOLAE BĂRĂSCU, București** 1) În conformitate cu prevederile cap. VII, din „Normele Ordinului Ministerului Finanțelor” nr. 595/1970, întreprinderile organizate pe principiul gestiunii economice proprii, sînt obligate să întocmească lunar situația principalilor indicatori economico-financiar, iar trimestrial și anul bilanțuri.

2) Începînd cu 1 ianuarie 1968 Ministerul Finanțelor, prin Instrucțiunile nr. 151807/1967, a stabilit ca recuperarea uzării obiectelor de inventar și a îmbrăcăminte de protecție să se facă după metoda eșalonării lunare globale valorice, prin folosirea cotei medii de uzură. Cota medie de uzură se calculează la începutul fiecărui an pe baza datelor din evidență privind anul de bază. Cota medie astfel calculată se aplică asupra valorii obiectivelor de inventar, echipamentului și materialelor de protecție aflate în folosință la sfîrșitul fiecărei luni (sol-dul contului 202).

3) Durata normată pentru efectuarea inventarierilor (în care se include și durata de verificare a documentelor și stabilirea rezultatelor controlului) pe tipuri de unități, se aprobă la începutul fiecărui an de conducătorul întreprinderii pe baza propunerilor

făcute de compartimentul de revizori de gestiune în colaborare cu compartimentele comerciale și cu acordul contabilului șef. Durata normată pentru efectuarea inventarierilor se trece în planul anual de control gestionar (a se vedea paragraful 2, capitolul II din indicațiile aprobate cu Ordinul M.C.I. nr. 33/1973).

4) În indicațiile privind organizarea încasărilor în numerar pentru mărfurile vindute și serviciile prestate populației în cadrul unităților de desfacere cu amănuntul aprobate cu Ordinul M.C.I. nr. 80/1978, printre operațiunile stabilite a se efectua la terminarea programului de lucru sau fiecărui schimb (pct. 26 litera e) este și stabilirea eventualelor diferențe dintre totalul monetarului și totalul benzii de control sau „borderoul bonurilor de vânzare”, diferențe care se menționează pe monetar. În cazul în care rezultă minus de casă, suma respectivă se depune imediat sau se menționează și semnează de casier pe monetar angajamentul de a achita suma constatată minus.

5) În cazul soldurilor creditoare mici de pînă la 1 leu la contul 499, acestea se pot include prin contul de beneficii și pierderi, restul urmînd a fi restituite sau regularizate cu ocazia următoarelor operațiuni. La îndeplinirea termenului de prescripție, aceste solduri se varsă la bugetul de stat.

● **GETA CUCU, Focșani** — La restituirea cheltuielilor de transport ocazionale de livrarea unor produse necorespunzătoare calitativ, se pun două probleme distincte:

1) Restituirea taxelor de transport plătite la primirea produselor necorespunzătoare calitativ, odată cu plata contravalorii acestora, reprezentînd cheltuielilor de transport a mărfii de la furnizor la beneficiar. În acest caz, dreptul la acțiune în restituirea taxelor de transport se prescrie în termen de 6 luni de la primirea produselor, pentru că urmează regimul dreptului la acțiune în restituirea contravalorii mărfurilor necorespunzătoare calitativ, potrivit principiului „accesoriul urmează principalul”.

2) Plata taxelor de transport ocazionale de restituirea de către beneficiar a produselor necorespunzătoare calitativ, către furnizor. Restituirea produselor se poate face imediat sau după trecerea unei perioade în care produsele au fost ținute în custodie de către beneficiar. Dreptul de acțiune pentru plata taxelor de transport ocazionale de restituirea produselor începe să curgă de la data restituirii acestora și se prescrie în termen de 18 luni de la efectuarea plății, urmînd regimul juridic al daunelor. Prescripția de 6 luni operează numai în cazul în care restituirea taxelor de transport se cere de la organizația de transport.

oferte
DE DIN PRODUSE
DIN STOC

capacitati de productie produse noi

1

**INTREPRINDEREA
DE TRANSPORTURI AUTO
IALOMITA**
Sos. Amara nr. 17
Slobozia

2

**INTREPRINDEREA
„TEHNOMETAL“
BUCURESTI**
Str. Bucurestii Noi 120-sect. 8

3

**INTREPRINDEREA
ROMPRESFILATELIA
Bucuresti**
Calea Grivitel, nr. 64-66
Telefon : 16 51 22

PIESE DE SCHIMB RULMENȚI

- Inel de siguranță supapă SR 131 buc. 3434
- Placă interioară arc SR 131 buc. 3
- Corp distribuitor servomecanism SR 131 buc. 14
- Supapă vid servomecanism SR 131 buc. 116
- Supapă admisie servomecanism SR 131 buc. 19
- Butuc cu tambur SR 132 buc. 4
- Flanșă cauciuc cardan SR 131 buc. 103
- Flanșă cauciuc cardan SR 131 buc. 87
- Capac cutie transmisie SR 131 buc. 2
- Furcă glisantă SR 131 buc. 6
- Furcă viteză 3-4 SR 131 buc. 1
- Radiator ulei SR 131 buc. 5
- Arbore intermediar SR 131 buc. 2
- Inel cauciuc pp. centrală frină SR 131 kg. 0,95
- Trilunghi semnalizare remorcă SR 131 buc. 20
- Membrană cu tijă carb. tip Hdler SR 131 buc. 40
- Amortizor fulie TV-71 buc. 6
- Diafragmă cameră frinare TV-71 buc. 75
- Bulon arc față TV-71 buc. 31
- Carcasă casetă direcție TV-71 buc. 4
- Ax melc direcție TV-71 buc. 3
- Casetă simplă direcție TV-71 buc. 2
- Furcă reglaj saboți TV-71 buc. 23
- Tambur roată față TV-71 buc. 4

- Coroană reductor TV-71 buc. 2
- Coroană reductor TV-71 buc. 1
- Tijă reglabilă proțap 2R5A buc. 2
- Șurub de forțare SRP.10 buc. 11
- Distanțier plastic disp. rotire 2R5A buc. 151
- Tub frină remorcă TRAILER buc. 26
- Capac spate dinam neprelucrat SR 101 buc. 10
- Capac față dinam neprelucrat SR 101 buc. 16
- Difuzor radiator SR. 101 buc. 2
- Suport filtrul ulei SR 101 buc. 4
- Cameră frină roată spate SR 101 buc. 4
- Ace pastie cruce cardan SR 101 buc. 30
- Carcase sincron SR 101 buc. 1
- Colector rotor dinam SR 101 buc. 50
- Bușe cilindru basculare SR 101 buc. 4
- Nucă manetă cutie de viteză SR 101 buc. 46
- Capac pp. apă SR 101 buc. 4
- Membrană pompă benzină SR. 101 buc. 86
- Geam far principal SR 101 buc. 28
- Capac distribuitor SR 101 buc. 6
- Pastile cruce cardan SR 101 buc. 6
- Pinion cuplare SR 101 buc. 19
- Piulițe compresor SR 101 buc. 14
- Servomecanism carburator tip HOLLER SR 101 buc. 5
- Dispensor miner SR 101 buc. 28
- Distanțier rele SR 101 buc. 50
- Resort saboți SR. 101 buc. 8
- Filtre pompă benzină SR 101 buc. 44
- Duză aer mers inapoi SR 101 buc. 84
- Filtre aer carburator SR 101 buc. 33
- Element filtru aer carburator SR 101 buc. 1
- Element filtru aer SR 101 buc. 13
- Duză principală carburator SR 101 buc. 97

- Duză aer carburator SR 101 buc. 200
- Jigler ansamblat SR 101 buc. 82
- Tijă cu pinion carburator SR 101 buc. 4
- Pinion pompă ulei SR 101 buc. 3
- Capac pompă ulei SR 101 buc. 1
- Carcasă punte spate SR 101 buc. 1
- Melc direcție SR 101 buc. 3
- Melc direcție SR 101 buc. 4
- Ax levier cu melc SR 101 buc. 1
- Bușă ghidare SR 101 buc. 4
- Pirghie comandă direcție SR 101 buc. 2
- Volan direcție (comandă) SR 101 buc. 7
- Ax sector direcție SR 101 buc. 1
- Placă cuplare SR 101 buc. 1
- Placă cuplare SR 101 buc. 1
- Rozeta minerului SR 101 buc. 8
- Siguranțe așe la deschidere SR 101 buc. 268
- Consolă dreaptă SR 101 buc. 4
- Supapă aer distribuție SR 101 buc. 290
- Placă distanțare arc SR 101 buc. 1
- Placă arc spate SR 101 buc. 1
- Distanțier pompă apă SR 101 buc. 3
- Furcă oscilație cutie viteză SR 101 buc. 2
- Manșon cu guler SR 101 buc. 10
- Bușă distanțare SR 101 buc. 1
- Ax furcă schimbător viteză 2-3 SR 101 buc. 4
- Pinion cuplare SR 101 SR 101 buc. 3
- Bușe SR 101 buc. 7
- Garnitură colector evacuare SR 101 buc. 6
- Colector dinam SR 101 buc. 10
- Bușe 26×19×101 SR 101 buc. 2
- Rozeta minerului SR 101 buc. 10
- Disc ferodou ambreaj 305×185×3,6 SR 101 buc. 481
- Dispozitiv angrenare SR 101 buc. 2
- Garnitură filtru SR 101 buc. 4

OFERTE

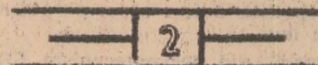
- Ax pinion angrenare SR 101 buc. 3
- Garnituri etanșare SR 101 buc. 3
- Carcasă ambreaj GAZ buc. 1
- Garnitură echiuloasă GAZ buc. 1
- Discă frină roată spate GAZ buc. 1
- Arc mecat GAZ buc. 4
- Șaibă presiune GAZ buc. 11
- Bulon sferic GAZ buc. 10
- Frină mină GAZ buc. 1
- Ax furcă cutie viteză GAZ buc. 1
- Suport fuzeță GAZ buc. 1
- Suport motor GAZ buc. 6
- Flanșă cu mături pinion atac GAZ buc. 7
- Mufă reglare bară transversală GAZ buc. 2
- Ștergător parbriz GAZ buc. 1
- Distribuitor aprindere GAZ buc. 3
- Pompă centrală frină GAZ buc. 2
- Carburator GAZ buc. 2
- Capac pompă apă GAZ buc. 4
- Ștergător parbriz GAZ buc. 2
- Ambreaj complet GAZ buc. 1
- Suport rotor GAZ buc. 1
- Piston motor GAZ buc. 6
- Carter ansamblu motor GAZ buc. 6

PIESE COMPONENTE DIN VITEZOMETRU TIP SR (kilometraj)

- Magnet metalic SR 131 buc. 71
- Ax cuplare antrenare SR 131 buc. 24
- Ax pinion SR 131 buc. 47
- Plăcuțe închidere SR 131 buc. 97
- Bucșe tachet SR 131 buc. 20
- Stator kilometraj SR 131 buc. 4
- Roată cu dinți înclinați SR 131 buc. 142
- Pahar kilometraj SR 131 buc. 6
- Bucșă roată cu dinți SR 131 buc. 52
- Bucșă elastică SR 131 buc. 20
- Bucșă kilometraj SR 131 buc. 123
- Bucșă închidere SR 131 buc. 15
- Arc spirală vitezometru SR 131 buc. 81
- Ax antrenare SR 131 buc. 50
- Ac indicator kilometraj SR 131 buc. 10
- Ax antrenare SR 131 buc. 15
- Conducătoare pompă injecție UTOS buc. 16
- Garnituri bucșe cilindru motor UTOS buc. 218
- Placă disc ambreaj 340×176×4 UTOS buc. 1
- Idem UTOS buc. 101
- Idem UTOS buc. 19
- Arbore secundar IMS-59 buc. 2
- Arbore distan. carburator IMS-59 buc. 2
- Siguranță bolț piston IMS-59 buc. 3
- Lagăr teflon IMS-59 buc. 5
- Carcasă sincron IMS-59 buc. 1
- Arbore secundar IMS-59 buc. 2
- Pinion viteza D IMS-59 buc. 5
- Butuc sincron vit 3-4 IMS-59 buc. 5
- Arbore intermediar IMS-59 buc. 2
- Siguranță arbore intermediar IMS-59 buc. 1
- Pinion angrenare IMS-59 buc. 1

- Pinion arbore interm. viteza 3 IMS-59 buc. 2
- Inel sincron vit. a II-a IMS-59 buc. 14
- Pinion vitezometru IMS-59 buc. 1
- Siguranță arbore primar IMS-59 buc. 11
- Furcă viteza I IMS-59 buc. 10
- Idem I IMS-59 buc. 1
- Flanșă arbore cardan IMS-59 buc. 1
- Casetă sateliți simplă IMS-59 buc. 2
- Șaibă pinion planetar IMS-59 buc. 2
- Idem IMS-59 buc. 4
- Pinion planetar IMS-59 buc. 6
- Pinion sateliți IMS-59 buc. 2
- Ax sateliți IMS-59 buc. 4
- Arbore planetar spate IMS-59 buc. 3
- Flanșă fuzeță IMS-59 buc. 1
- Releu sferic față dreapta IMS-59 buc. 4
- Idem stânga IMS-59 buc. 2
- Arbore transmisie centrală IMS-59 buc. 1
- Arbore cardan față IMS-59 buc. 1
- Arbore planetar față IMS-59 buc. 2
- Bulon roată față IMS-59 buc. 3
- Bulon sferic cap bară IMS-59 buc. 12
- Levier comandă direcție IMS-59 buc. 1
- Butuc roată tambur IMS-59 buc. 4
- Idem IMS-59 buc. 5
- Garnitură piston spate IMS-59 buc. 6
- Casetă direcție simplă IMS-59 buc. 1
- Arbore casetă direcție IMS-59 buc. 2
- Furcă cardanică IMS-59 buc. 1
- Arbore volan direcție IMS-59 buc. 1
- Tambur elastic motor IMS-59 buc. 11
- Idem IMS-59 buc. 6
- Idem IMS-59 buc. 3

- Idem superior spate IMS-59 buc. 6
- Idem inferior față IMS-59 buc. 7
- Bucșă caotică suspensie IMS-59 buc. 13
- Bulon cercel arc IMS-59 buc. 30
- Placă cercel arc IMS-59 buc. 1
- Tub frină spate IMS-59 buc. 3
- Idem roată spate față stânga IMS-59 buc. 5
- Idem spate IMS-59 buc. 3
- Tub flexibil IMS-59 buc. 5
- Tub frină roată spate IMS-59 buc. 2
- Garnitură IMS-59 buc. 69
- Tub frină roată față dr. IMS-59 buc. 3
- Tub frină roată spate IMS-59 buc. 2
- Cam delco IMS-59 buc. 1
- Indicator presiune ulei IMS-59 buc. 3
- Oglindă far principal IMS-59 buc. 1
- Întrerupător lampă stop IMS-59 buc. 10
- Lamă vitezometru IMS-59 buc. 34
- Distanțier palier IMS-59 buc. 19
- Semiring 90×70×10 IMS-59 buc. 1
- Semiring palier R1 2R5A IMS-59 buc. 13
- Dispozitiv biele remorcă 2R5A buc. 3
- Butuc inel remorcă 2R5A buc. 3
- Role dispozitiv rotire 2R5A buc. 13

- OL INOX 2 bare $\varnothing$ 195 W 4541 kg. 5033
- OL INOX 2 bare $\varnothing$ 230 W 4718 kg. 1015

- Cădă . prin transfer mașină electrică de sudat punți polietilenă

COMBINATUL PENTRU LIANTI SI AZBOCIMENT FIENI — JUDEȚUL DÎMBOVIȚA

OFERĂ :

— Pod rulant manual 12,5tf. cu deschiderea 5 m
înălțimea maximă de ridicare 15 m — valoarea
75 mii lei